

Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet
Ministry of Agriculture and Forestry

Uutta valtakunnallista osoitetietojärjestelmää koskeva lainsäädäntöselvitys

Laatinut: Ada Ketelimäki
Harjoittelija, Maanmittauslaitos.

1. Johdanto	4
1.1. Uusi valtakunnallinen osoitetietojärjestelmä ja sen tavoitteet ja käsitteet	4
1.2. Tutkimustehtävä	5
1.3. Selvityksen rajaus	6
1.4. Selvityksen rakenne	7
2. Uuden osoitetietojärjestelmän sisältö ja tietojen yhteentoimivuus	8
2.1. Johtopäätöksiä	9
3. Osoitteet ja tietosuojat	10
3.1. Johtopäätöksiä	11
4. Osoitteiden tuottamista koskeva lainsäädäntö	13
4.1. Johtopäätöksiä	13
5. Osoitetietojen laatu, tosiasiallinen luotettavuus ja julkinen luotettavuus	15
5.1. Tietojen ja niitä koskevien virheiden tai puutteiden ilmoittaminen	15
5.2. Uuden osoitetietojärjestelmän julkinen luotettavuus ja osoitetietojen tosiasiallinen luotettavuus	16
5.2.1. Julkinen luotettavuus	16
5.3. Johtopäätöksiä	18
6. Uuden valtakunnallisen osoitetietojärjestelmän kannalta keskeiset toimijat	20
6.1. Kunnat	20
6.1.1. Johtopäätöksiä	21
6.2. Maanmittauslaitos	22
6.2.1. Johtopäätöksiä	22
6.3. Digi- ja väestötietovirasto ja väestötietojärjestelmä	23
6.3.1. Johtopäätöksiä	25
6.4. Osoitetietojen käyttäjät: Sisäisen turvallisuuden viranomaiset	26
6.4.1. Johtopäätöksiä	26
7.1. Osoitteiden kannalta keskeiset kohdat uudistuksessa	28
8. Osoitetietojärjestelmä Ahvenanmaalla	30
8.1. Johtopäätöksiä	30
9. Tanskan, Alankomaiden ja Viron lainsäädäntö	31
9.1. Yleisesti Tanskan, Alankomaiden ja Viron osoitteita koskevista järjestelmistä	31
9.1.1. Tanska	31
9.1.2. Alankomaat	31
9.1.3. Viro	32
9.2. Osoitteita koskevan järjestelmän sisältö	32
9.2.1. Tanska	32
9.2.2. Alankomaat	32
9.2.3. Viro	33
9.3. Osoitteen määritelmä	34
9.3.1. Tanska	34
9.3.2. Alankomaat	34
9.3.3. Viro	34
9.4. Lainsäädäntöön sisällytetyt keskeiset käsitteet	34
9.4.1. Tanska	34
9.4.2. Alankomaat	34

9.4.3. Viro	35
9.5. Osoitteiden antaminen ja osoitetietojen toimittaminen järjestelmään	35
9.5.1. Tanska	35
9.5.2. Alankomaat	36
9.5.3. Viro	36
9.6. Henkilötiedot ja turvallisuus	36
9.6.1. Tanska	36
9.6.2. Alankomaat	36
9.6.3. Viro	37
9.7. Johtopäätöksiä	37
10. Yhteenveto	38
Lähteet	40

1. Johdanto

1.1. Uusi valtakunnallinen osoitetietojärjestelmä ja sen tavoitteet ja käsitteet

Osoitetietojen laatu ja saatavuus on tärkeää usean eri yhteiskunnan toiminnon näkökulmasta. Paikkatietopoliittisessa selonteossa on todettu osoitetietojen valtakunnallisen yhtenäisyyden, hyvän laadun ja saatavuuden olevan keskeinen lähtökohta sisäiselle turvallisuudelle, tehokkaalle logistiikalle ja tulevaisuuden itseohjautuvalle liikenteelle. Osoitteet ovat merkityksellisiä kansalaisille, yrityksille ja julkiselle hallinnolle.¹ Osoitetiedot ovat paikkatietoa. Paikkatieto on määritelty laissa paikkatietoinfrastruktuurista (421/2009), jonka 2 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan paikkatiedolla tarkoitetaan tietoa, joka sisältää välittömän tai välillisen viittauksen paikkaan tai maantieteelliseen alueeseen. Määritelmä vastaa INSPIRE -direktiiviin² 3 artiklan 2 kohdan määritelmää.³

Tällä hetkellä on suunnitteilla uusi valtakunnallinen osoitetietojärjestelmä. Uuteen valtakunnalliseen osoitetietojärjestelmään on tarkoituksena sisällyttää kaikki kuntien viranomaisen luomat osoitetiedot. Lisäksi osoitetietojärjestelmään mahdollisesti sisällytetään jossain vaiheessa sisäänkäyntitietoja, joilla tarkennettaisiin olemassa olevaa osoitetietoa. Osoitetietoja myös mahdollisesti täydennetään reittiä koskevilla kulkupisteillä.⁴ Sisäänkäyntitietoja ja kulkupistetietoja on ainakin tähän mennessä kerätty joukoistamalla Osoitehaavi -palvelussa.⁵ Sisäänkäyntitietoja ja kulkupistetietoja tullaan käsittelemään myöhemmässä valtakunnallisen osoitetietojärjestelmän kehittämisvaiheessa. Selvitykseen kuitenkin sisältyy sisäänkäyntitietoja ja kulkupistetietoja koskevia näkökohtia. Tämän selvityksen liitteeksi oheistettuun sanastomuistioon on listattu joitakin osoitetietojärjestelmän kannalta mahdollisesti keskeisiä käsitteitä.

Nykyisin kuntien ylläpitämien osoiterekisterien lisäksi kuntien tuottamia osoitetietoja on Digi- ja väestötietoviraston (DVV) ylläpitämässä rakennus- ja huoneistorekisterissä, joka on osa väestötietojärjestelmää (VTJ). VTJ:n rakennus-, huoneisto- ja kiinteistötietojen tietolähteet ovat kunnat, kansalaiset, Maanmittauslaitos, Digi- ja väestötietovirasto.⁶ Postilla sekä muilla jakeluyrityksillä on myös omat osoiterekisterit. Postilla on kaikki Suomen postinsaajat kattava osoiterekisteri, josta säädetään postilain (415/2011) 38 §:ssä. Posti vastaa postinumeroiden ylläpidosta ja muutoksista. Lisäksi Maanmittauslaitoksen maastotietokannassa on koko Suomen tiestö, jonka ominaisuustietoihin sisältyvät tien- ja kadunnimet sekä näiden alku- ja loppupäiden osoitenumerot.⁷ Nämä samat osoitenumerotiedot ja osoitenimet sisältyvät

¹ Karlsson, 2018, s. 22-23.

² Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2007/2/EY, annettu 14 päivänä maaliskuuta 2007, Euroopan yhteisön paikkatietoinfrastruktuurin (INSPIRE) perustamisesta, OJ L 108, 25.4.2007, s. 1–14.

³ HE 83/2015 vp, s. 13.

⁴ Maanmittauslaitos, 2020 a, kohta Osoitehaavi.

⁵ (Ks. lisää) Osoitehaavi.

⁶ Ylä-Kero, 2020.

⁷ Maanmittauslaitos, 2020 f, kohta maastotietokannan kuvaus teemoittain.

myös Digiroad -tietokantaan.⁸ Digiroad -tietokanta on Väyläviraston avoin tietojärjestelmä, jossa on Suomen tie- ja katuverkon keskilinjageometria sekä tärkeimmät ominaisuustiedot. Väyläviraston lisäksi tietojen ylläpidosta vastaavat kunnat, Maanmittauslaitos, yksityistiekunnat ja ELY-keskukset.⁹

Osoitteiden luomisesta ja ylläpidosta ei ole vielä tarkkaa lainsäädäntöä. Osoitteet syntyvät kunnissa muun päätöksenteon yhteydessä. Suunniteltava uusi valtakunnallinen osoitetietojärjestelmä (jälj. myös osoitetietojärjestelmä) olisi uusi järjestelmä, johon sisältyisivät kuntien viranomaisten päätöksellä syntyneet osoitteet kootusti. Kaikki osoitetiedot olisivat saatavilla osoitetietojärjestelmästä erilaisiin käyttötarpeisiin tietopalvelurajapintojen (API) kautta. Nykyisin ei ole olemassa kaikki osoitteet sisältävää laatuvarmennettua valtakunnallista tietojärjestelmää. Valtakunnallisen osoitetietojärjestelmän tavoitteita on osoitetiedon laadun parantaminen, tietojen tarkentaminen sisäänkäyntitiedoilla ja täydentäminen kulkupistetiedoilla. Nämä ovat uutta valtakunnalliseen osoitetietojärjestelmään sisällytettävää tietoa. Osoitetiedon kattavuutta laajennetaan luvanvaraisten rakennusten lisäksi muihin osoitteisiin. Osoitetiedon laatu on tarkoitus varmentaa, kun se koostetaan uuteen valtakunnalliseen osoitetietojärjestelmään.

Uutta valtakunnallista osoitetietojärjestelmää koskeva muutos koskee erityisesti kuntia, Digi- ja väestötietovirastoa, sekä Maanmittauslaitosta osoitetietojärjestelmän ylläpitäjänä. Kunnat tuottaisivat osoitetiedon yhdenmukaisella tietomallilla ja luovuttaisivat tiedot valtakunnalliseen osoitetietojärjestelmään. Uudella osoitetietojärjestelmällä ei olisi vaikutusta kunnan alueen osoitteiden antamiseen ja osoitetietojen ylläpitämiseen.¹⁰ Nykyisin Digi- ja väestötietovirasto (DVV) ylläpitämä osoitetietojärjestelmä sisältää VTJ:n rakennus- ja huoneistotiedot yhdistettynä henkilötietoihin, jotka muodostavat yhdessä DVV:n osoitetietovarannon.¹¹ Uuden valtakunnallisen osoitetietojärjestelmän myötä myös DVV saisi osoitetiedot valtakunnallisesta osoitetietojärjestelmästä.

1.2. Tutkimustehtävä

Tutkin tässä esiselvityksenä tehtävässä lainsäädäntöselvityksessä suunnitteilla olevaa uutta valtakunnallista osoitetietojärjestelmää lainsäädännön näkökulmasta. Tutkin, miten voimassa oleva lainsäädäntö mahdollisesti soveltuu suunniteltavaan uuteen osoitetietojärjestelmään. Näkökulmana on Suomen kansallinen lainsäädäntö ja Euroopan unionin lainsäädäntö. Tarkastelen, minkälaisia lainsäädäntömuutoksia on mahdollisesti tarpeen tehdä uutta osoitetietojärjestelmää varten selvityksen johtopäätöksiä koskevissa alaluvuissa. Nämä johtopäätökset ovat omia näkemyksiäni, eivätkä faktatietoa. Tämä esiselvitys ei ole täysin kattava esitys uutta valtakunnallista osoitetietojärjestelmää koskevasta lainsäädännöstä. Sen sijaan, tässä selvityksessä käsitellään ainoastaan valtakunnallista osoitetietojärjestelmää mahdollisesti koskevaa lainsäädäntöä tähän esitykseen valittujen teemojen puitteissa. Selvityksessä esitetyt näkökulmat ja ehdotukset koskien uutta lainsäädäntöä ovat alustavia eivätkä sitovia, ja

⁸ Kuntaliitto, 2020, s. 12-13.

⁹ Väylävirasto, 2020.

¹⁰ Maanmittauslaitos, 2020 b, s.1-3.

¹¹ Ylä-Kero, Jari, 19.8.2020, Väestötietojärjestelmän rakennus- ja huoneistotiedot – katsaus [Esitys].

niiden tarkoituksena on osoittaa uutta valtakunnallista osoitetietojärjestelmää koskevassa varsinaisessa lainvalmistelutyössä mahdollisesti huomioon otettavia näkökulmia.

Selvityksessä vastaan seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Mitä voimassa olevaa sääntelyä on mahdollista soveltaa uuteen valtakunnalliseen osoitetietojärjestelmään?
2. Jos soveltuvaa lainsäädäntöä ei ole olemassa, millä tavoin lainsäädäntöä tulee muuttaa, jotta se soveltuisi tässä tarkoituksessa?
3. Millä tavalla Tanskassa, Alankomaissa ja Virossa säännellään em. maiden osoitetietojärjestelmiä?

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen avulla tutkin voimassa olevaa kansallista ja EU:n sääntelyä suunnitteilla olevan uuden osoitetietojärjestelmän näkökulmasta. Erityisesti tutkin osoitteita, niiden muotoa ja antamista koskevaa sääntelyä. Lisäksi tutkin osoitetietojärjestelmään soveltuvaa sääntelyä esimerkiksi osoitetietojärjestelmän sisällön ja avoimuuden kannalta. Toisen tutkimuskysymyksen avulla käsittelen ensimmäisen tutkimuskysymyksen avulla tehtyjen havaintojen kautta, millä tavoin voimassa olevaa lainsäädäntöä tulisi muuttaa ja uutta lainsäädäntöä säätää, jotta se soveltuisi uuteen osoitetietojärjestelmään. Vastaan toiseen tutkimuskysymykseen johtopäätöksiä koskevissa alaluvuissa. Kolmannen tutkimuskysymyksen avulla selvitan, miten Alankomaissa, Tanskassa ja Virossa säädetään osoitetietojärjestelmistä. Keskityn kolmannen tutkimuskysymyksen osalta ainoastaan Suomen uuden osoitetietojärjestelmän näkökulmasta keskeisiin kohtiin.

1.3. Selvityksen rajaus

Tässä selvityksessä käsittelen uutta valtakunnallista osoitetietojärjestelmää lainsäädännön näkökulmasta. Rajaan tarkastelun koskemaan niitä asioita, jotka katson olevan keskeisiä uutta osoitetietojärjestelmää koskevan lainsäädännön kannalta. Selvitan lisäksi osoitteiden antamista koskevaa nykysääntelyä. Rajaan postilain (415/2011) 38 §:ssä tarkoitetun osoiterekisterin tarkastelun tämän selvityksen ulkopuolelle, koska Postin rekisteriin sisältyvät jakeluosoitteet eivät tule uuteen valtakunnalliseen osoitetietojärjestelmään. Rajaan selvityksen ulkopuolelle myös paikannimet ja paikannimirekisterin tarkastelun.

Uuteen valtakunnalliseen osoitetietojärjestelmään sisällytettävien tietojen osalta käyn läpi yleisesti mitä tietoja osoitetietojärjestelmään on tarkoitus sisällyttää. Lisäksi käsittelen tiedon yhteentoimivuutta koskevia velvoitteita osoitetietojärjestelmän näkökulmasta. Tässä selvityksessä en käsittele syvällisesti kansalliseen turvallisuuteen liittyviä näkökohtia esim. osoitetietojen saatavuuden näkökulmasta. Tämän selvityksen pääasiallisena tarkoituksena on tarkastella uutta valtakunnallista osoitetietojärjestelmää, mutta käsittelen myös kuntien roolia osoitetietojen tuottajina sääntelyn näkökulmasta. Tässä selvityk-

sessä en käsittele kuntakohtaisia käytäntöjä, vaan tuon esille osoitteiden tuottamista koskevaa lainsäädäntöä ja tarkastelen niitä koskevia liittymäkohtia myös valtakunnalliseen osoitetietojärjestelmään. Valtakunnallisen osoitetietojärjestelmään sisällytettävien tietojen luotettavuuden näkökulmasta käsittelen lyhyesti myös Osoitehaavi -palvelua, jonka avulla tällä hetkellä kerätään joukkoistamalla mm. sisäänkäyntitietoja. Joukkoistamalla kerättävien tietojen käsittelyn rajaan koskemaan tietojen siirtämistä uuteen valtakunnalliseen osoitetietojärjestelmään sekä joukkoistamalla kerättävien tietojen luotettavuuteen.

Käsittelen kuntia, Maanmittauslaitosta ja Digi- ja väestötietovirastoa niiden nykyisten osoitteita koskevien tehtävien näkökulmasta, sekä niiden toimintaan tulevia muutoksia uuden osoitetietojärjestelmän myötä. Esimerkiksi tarkastelen väestötietojärjestelmään sisältyvää DVV:n ylläpitämää osoitetietojärjestelmää uuden suunnitteilla olevan valtakunnallisen osoitetietojärjestelmän näkökulmasta. Käsittelen myös väestötietojärjestelmän ja uuden valtakunnallisen osoitetietojärjestelmän suhdetta, ja väestötietojärjestelmää koskevaan lainsäädäntöön mahdollisesti tarvittavia muutoksia. Käsittelen lyhyesti myös osoitetietojen käyttäjiä. Rajaan käsittelyn koskemaan sisäisen turvallisuuden viranomaisia ja etenkin Häätäkeskuslaitosta. Selvityksen kansainvälisen tarkastelun rajaan koskemaan Alankomaiden, Tanskan ja Viron osoitetietojärjestelmiä ja lainsäädäntöä. Kansainvälisen tarkastelu ulottuu em. maiden osoitetietojärjestelmien pääpiirteisiin. Tarkastelussa tuon esille mielenkiintoisia ja näkemykseni mukaan keskeisiä kohtia Alankomaiden, Tanskan ja Viron lainsäädännöstä peilaten muita tässä selvityksessä käsiteltyjä teemoja.

1.4. Selvityksen rakenne

Selvitys koostuu kymmenestä pääluvusta ja niiden alaluvuista. Johdantoluvun jälkeen, selvityksen toisessa luvussa käsittelen uuden osoitetietojärjestelmän sisältöä. Kolmannessa luvussa käsittelen osoitteita tietosuojan näkökulmasta. Neljännessä luvussa tarkastelen osoitteiden antamista koskevaa lainsäädäntöä. Viides luku koskee osoitetietojen luotettavuutta ja julkista luotettavuutta. Kuudennessa luvussa käsittelen uuden osoitetietojärjestelmän kannalta keskeisiä toimijoita eli kuntia, Maanmittauslaitosta ja Digi- ja väestötietovirastoa. Ahvenanmaata käsittelen lyhyesti seitsemännessä luvussa Ahvenanmaan itsehallintolain näkökulmasta. Kahdeksannessa luvussa tarkastelen maankäyttö- ja rakennuslain uudistusta. Selvityksen lopussa yhdeksännessä luvussa käsittelen Tanskan, Alankomaiden ja Viron osoiterekistereitä ja niitä koskevaa lainsäädäntöä pääpiirteittäin. Jokaisen luvun lopuksi esitän johtopäätöksiä, joka ovat omia näkemyksiäni kunkin luvun aihetta koskevista mahdollisista lainsäädäntötarpeista uutta valtakunnallista osoitetietojärjestelmää varten. Selvityksen lopuksi esitän yhteenvedossa tiivistelmän tärkeimmistä johtopäätöksistä ja esitän tarpeet jatkotutkimukselle.

2. Uuden osoitetietojärjestelmän sisältö ja tietojen yhteentoimivuus

Uuteen valtakunnalliseen osoitetietojärjestelmään sisällytetään kaikki kuntien viranomaisen luomat osoitetiedot. Lisäksi osoitetietojärjestelmään tulevat tulevaisuudessa mahdollisesti myös rakennusten sisäänkäyntitiedot, osoitteiden sijaintipisteet sekä reittiä opastavat kulkupisteet.¹² Jo olemassa olevan osoitetiedon koostaminen uuteen osoitetietojärjestelmään, sekä uuden tiedon, esim. sisäänkäyntitietojen, kerääminen osoitetietojärjestelmään, ovat kaksi omaa kokonaisuuttaan. Osoitetietojärjestelmään ei sisällytetä jakeluosoitteita. Koska suunniteltavaa uutta osoitetietojärjestelmää koskevaa lainsäädäntöä ei ole vielä olemassa, esimerkiksi osoitetietojärjestelmään sisällytettävien sisäänkäyntitietojen ja kulkupisteiden käsitteitä ei ole vielä määritelty lainsäädännössä.

Uutta valtakunnallista osoitetietojärjestelmää koskevassa muutoksessa on tarkoituksena määritellä tietoarkkitehtuuri, joka varmistaa yhteentoimivan tiedon saatavuuden eri käyttötarkoituksiin. Tämä edellyttää kuntien ja valtakunnallisen toimijan koordinoitua yhteistoimintaa, ja että tiedot ovat saatavissa keskitetystä tietovarannosta.¹³ Tiedon yhteentoimivuudesta säädetään laissa julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/29019, tiedonhallintalaki). Tiedonhallintalain tarkoituksena on mm. varmistaa viranomaisten tietoaineistojen yhdenmukainen ja laadukas hallinta sekä tietoturvallinen käsittely julkisuusperiaatteen toteuttamiseksi (1 §:n 1 mom. 1 kohta) sekä edistää tietojärjestelmien ja tietovarantojen yhteentoimivuutta (1 §:n 1 mom. 3 kohta). Tietovarantojen yhteentoimivuus tarkoittaa tiedonhallintalain 2 §:n 1 momentin 13 kohdan mukaan tietojen hyödyntämistä ja vaihtoa eri tietojärjestelmien välillä siten, että tietojen merkitys ja käytettävyys säilyvät. Tiedonhallintalakia sovelletaan lain 3 §:n 1 momentin mukaan tiedonhallintaan ja tietojärjestelmien käyttöön, kun viranomaiset käsittelevät tietoaineistoja, jollei muualla laissa toisin säädetä. Tiedonhallintalain 4 §:ssä säädetään tiedonhallinnan järjestämisestä tiedonhallintayksiköissä. Em. pykälän 1 momentissa säädetysti tiedonhallintayksiköjä ovat mm. valtion virastot ja laitokset, sekä kunnat.

Yhteentoimivuusmenetelmää tukee yhteentoimivuusalusta, joka mahdollistaa toimijoiden yhteistyökentelyn. Yhteentoimivuusmenetelmän avulla luodaan ja ylläpidetään tiedon semanttista yhteentoimivuutta eli tiedon käsittelyä siten, että tiedon merkitys säilyy sen liikkuesssa järjestelmästä toiseen.¹⁴ Yhteentoimivuusalustalla organisaatiot voivat hyödyntää toistensa yhteentoimivuusalustalle tuottamia tietosisältöjä. Yhteentoimivuusmenetelmä ja yhteentoimivuusalusta toteuttavat käytännössä eurooppalaista yhteentoimivuusmallia (European Interoperability Framework, EIF).¹⁵ Sen mukaan tarvitaan neljän eri tason yhteentoimivuutta (oikeudellinen, organisatorinen, semanttinen ja tekninen yhteentoimivuus), jotta tietoja voitaisiin vaihtaa tietojärjestelmien välillä niin, että tietojen merkitys pysyy muuttumattomana.¹⁶

¹² Maanmittauslaitos, 2020 a, kohta Osoitehaavi.

¹³ Maanmittauslaitos, 2020 b. s. 2.

¹⁴ Valtiovarainministeriö, 2020.

¹⁵ (Ks.) Komissio, 2017.

¹⁶ Suomidigi, 2020, kohta Yhteentoimivuusalusta.

2.1. Johtopäätöksiä

Näkemykseni mukaan valtakunnallista osoitetietojärjestelmää koskevassa lainsäädännössä tulisi olla säännökset osoitetietojärjestelmään sisällytettävistä tiedoista. Osoitetietojärjestelmään on tarkoituksena sisällyttää kaikki kunnan viranomaisten luomat osoitetiedot, jotta sitä voitaisiin käyttää keskitetysti kaikkien osoitetietojen tietolähteenä. Kuten edellä johdantoluvussa olen tuonut esille, jakeluosoitteita ei kuitenkaan ole tarkoitus sisällyttää osoitetietojärjestelmään. Valtakunnallista osoitetietojärjestelmää koskevaan lainsäädäntöön tulisi mahdollisesti sisällyttää rajaus siitä, mitkä tiedot eivät tule osoitetietojärjestelmään. Lisäksi lainsäädäntöön on sisällytettävä osoitetietojärjestelmän osoitetietoja koskevat määritelmät. Esimerkiksi sisäänkäyntitiedon käsitettä ei ole ennestään määritelty lainsäädännössä, joten sitä koskevasta määritelmästä tulee säätää laissa, jos sisäänkäyntitiedot sisällytetään uuteen valtakunnalliseen osoitetietojärjestelmään.

Osoitetietojärjestelmän kannalta tiedon yhteentoimivuutta koskevat tiedonhallintalain velvoitteiden huomioon ottamista osoitetietojärjestelmää koskevassa lainsäädännössä on arvioitava. On mahdollista, että osoitetietojärjestelmää koskevassa uudessa laissa viitattaisiin tiedonhallintalaissa säädettyyn tietojen yhteentoimivuuteen tai sitä koskeviin velvoitteisiin.

3. Osoitteet ja tietosuoja

Tässä luvussa käsittelen tietosuojalainsäädäntöä osoitteiden ja uuden valtakunnallisen osoitetietojärjestelmän näkökulmasta. Käsittelen EU:n yleistä tietosuoja-asetusta¹⁷ ja tietosuojalakia (1050/2018), jolla täsmennetään ja täydennetään tietosuoja-asetusta ja sen kansallista soveltamista. Johtopäätöksiä koskevassa luvussa esitän johtopäätöksiä siitä, miten tietosuojaa koskevat asiat voidaan mahdollisesti ottaa huomioon osoitetietojärjestelmää koskevassa lainsäädäntötyössä.

On katsottu, että lähtökohtaisesti paikkatiedot eivät ole henkilötietoja. Paikkatiedot, eli myös osoitteet, voivat olla henkilötietoja kuitenkin, jos ne on mahdollista yhdistää tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön. Lisäksi ” Paikkatiedoista tulee henkilötietoja myös silloin, kun ne vastaanottava viranomaisen tai yritys yhdistää ne omiin ennestään jo olemassa oleviin tietoihinsa ja tämän kokonaisuuden perusteella tieto voidaan tunnistaa luonnollista henkilöä, hänen perhettään tai hänen kanssa yhteisessä taloudessa eläviä koskeviksi heidän ominaisuuksiaan tai elinolosuhteitaan kuvaaviksi merkinnöiksi.”¹⁸

Tietosuoja-asetuksessa henkilötiedolla tarkoitetaan kaikkia tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön liittyviä tietoja. Tunnistettavissa olevana pidetään luonnollista henkilöä, joka voidaan suoraan tai epäsuorasti tunnistaa erityisesti tunnistetietojen, kuten nimen, henkilötunnuksen, sijaintitiedon, verkkotunnistetietojen taikka yhden tai useamman hänelle tunnusomaisen fyysisen, fysiologisen, geneettisen, psyykkisen, taloudellisen, kulttuurillisen tai sosiaalisen tekijän perusteella.¹⁹

Käsittelyllä tarkoitetaan toimintoa tai toimintoja, joita kohdistetaan henkilötietoihin tai henkilötietoja sisältäviin tietojoukkoihin joko automaattista tietojenkäsittelyä käyttäen tai manuaalisesti, kuten tietojen keräämistä, tallentamista, järjestämistä, jäsentämistä, säilyttämistä, muokkaamista tai muuttamista, hakua, kyselyä, käyttöä, tietojen luovuttamista siirtämällä, levittämällä tai asettamalla ne muutoin saataville, tietojen yhteensovittamista tai yhdistämistä, rajoittamista, poistamista tai tuhoamista.²⁰

Rekisterillä tarkoitetaan mitä tahansa jäsenneiltyä henkilötietoja sisältävää tietojoukkoa, josta tiedot ovat saatavilla tietyin perustein, oli tietojoukko sitten keskitetty, hajautettu tai toiminnallisin tai maantieteellisin

¹⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679 annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta EUVL L 119, 4.5.2016, s. 1-88.

¹⁸ Korpisaari, 2018, s. 102.

¹⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 4 artiklan 1 kohta, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta EUVL L 119, 4.5.2016, s. 1-88.

²⁰ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 4 artiklan 2 kohta, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta EUVL L 119, 4.5.2016, s. 1-88.

perustein jaettu.²¹ Rekisterinpitäjällä tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Jos tällaisen käsittelyn tarkoitukset ja keinot määritellään unionin tai jäsenvaltioiden lainsäädännössä, rekisterinpitäjä tai tämän nimittämistä koskevat erityiset kriteerit voidaan vahvistaa unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti. Lisäksi tietosuoja-asetuksessa henkilötietojen käsittelijällä tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, joka käsittelee henkilötietoja rekisterinpitäjän lukuun.²²

Käsittelyn lainmukaisuudesta säädetään yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklassa sekä tietosuojalain 2 luvussa. Käsittelyä koskevan suostumuksen edellytyksestä säädetään yleisen tietosuoja-asetuksen 7 artiklassa.

3.1. Johtopäätöksiä

Katson, että osoitetietojärjestelmää koskevassa lainsäädäntötyössä on arvioitava osoitetietoja ja valtakunnallista osoitetietojärjestelmää tietosuojalainsäädännön näkökulmasta. Vaikka osoitteet lähtökohtaisesti eivät ole henkilötietoja, niistä voi myös muodostua henkilötietoja edellä esitetyllä tavalla. Uutta valtakunnallista osoitetietojärjestelmää koskevassa lainsäädännössä on mahdollisesti tarpeen säätää mm. siitä, onko osoitetietojärjestelmässä kysymys yleisen tietosuoja-asetuksen tarkoittamasta rekisteristä. Jos valtakunnalliseen osoitetietojärjestelmään liittyy henkilötietojen käsittelyä, on mm. arvioitava käsittelyn oikeusperustetta tietosuojalainsäädännössä säädetyn mukaisesti. Kaiken kaikkiaan, valtakunnallista osoitetietojärjestelmää koskevat tietosuojakysymykset on otettava huomioon lainsäädäntötyössä.

Jäljempänä kansainvälistä vertailua koskevassa luvussa tuon esille lyhyesti tietosuojaa ja turvallisuutta koskevia kysymyksiä osoitetietojärjestelmiä koskevassa lainsäädännössä Tanskassa, Alankomaissa ja Virossa. Esim. Alankomaiden lainsäädännössä säädetään, että yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklaa ei sovelleta ja rekisteriin sisältyviä henkilötietoja ei toimiteta, jos tietoja on tarkoitus käsitellä yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan ensimmäisen kohdan b alakohdassa tarkoitettulla perusteella. Yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklassa säädetään rekisteröidyn oikeudesta saada pääsy tietoihin. 6 artiklassa säädetään käsittelyn lainmukaisuudesta ja artiklan ensimmäisen kohdan alakohdissa on lueteltu lainmukaisen käsittelyn edellytyksiä. Käsittely on lainmukaista ainoastaan, jos ja vain siltä osin kuin vähintään yksi edellytyksistä (a-f) täyttyy:

- a) rekisteröity on antanut suostumuksensa henkilötietojensa käsittelyyn yhtä tai useampaa erityistä tarkoitusta varten;

²¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 4 artiklan 6 kohta, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta EUVL L 119, 4.5.2016, s. 1-88.

²² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 4 artiklan 7 kohta, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta EUVL L 119, 4.5.2016, s. 1-88.

- b) käsittely on tarpeen sellaisen sopimuksen täytäntöön panemiseksi, jossa rekisteröity on osapuolena, tai sopimuksen tekemistä edeltävien toimenpiteiden toteuttamiseksi rekisteröidyn pyynnöstä;
- c) käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi;
- d) käsittely on tarpeen rekisteröidyn tai toisen luonnollisen henkilön elintärkeiden etujen suojaamiseksi;
- e) käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi;
- f) käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettujen etujen toteuttamiseksi, paitsi milloin henkilötietojen suoja edellyttävät rekisteröidyn edut tai perusoikeudet ja -vapaudet syrjäyttävät tällaiset edut, erityisesti jos rekisteröity on lapsi.

6 artiklan ensimmäisen kohdan b alakohdassa säädetään yhtenä lainmukaisen käsittelyn edellytyksenä, että käsittely on tarpeen sellaisen sopimuksen täytäntöön panemiseksi, jossa rekisteröity on osapuolena, tai sopimuksen tekemistä edeltävien toimenpiteiden toteuttamiseksi rekisteröidyn pyynnöstä. Uuden valtakunnallisen osoitetietojärjestelmän lainsäädäntötyössä on mahdollisesti tarpeen arvioida, onko Suomessa säädettävä joitakin vastaavia tietosuojalainsäädäntöä koskevia rajoituksia liittyen esim. osoitetietojen toimittamiseen osoitetietojärjestelmästä.

4. Osoitteiden tuottamista koskeva lainsäädäntö

Kuntalain (410/2015) 7 §:ssä säädetään kunnan tehtävistä. Pykälän mukaan, kunta hoitaa itsehallinnon nojalla itselleen ottamansa tehtävät ja järjestää sille laissa erikseen säädetyt tehtävät. Laissa säädetään myös siitä, kun tehtäviä on järjestettävä yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa (lakisääteinen yhteistoiminta). Kunta voi sopimuksen nojalla ottaa hoitaakseen muitakin, kuin itsehallintoonsa kuuluvia tehtäviä. Osoitteiden luomisesta ja ylläpidosta ei ole vielä tarkkaa lainsäädäntöä. Lisäksi Kuntaliiton ohjeen ja suosituksen mukaan Kunta vastaa rakennuksen ja kiinteistön osoitteen antamisesta. Osoitetietoja pidetään yllä kunnan rakennusvalvonnan, kaavoituksen ja mittaus-toimen yhteistyönä. Kunnissa suunnitellaan nimistöä maankäytön suunnittelun yhteydessä. Joissakin kunnissa on nimistötoimikuntia ja muutamassa kaupungissa kielitieteellisen koulutuksen saanut nimistösuunnittelija. Myös asemakaavoittamattomalla alueella kunnan tulee suunnitella ja vahvistaa osoitenimet, jotta osoitenimistö muodostaa tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden.²³

Nyky-lainsäädännössä osoitteiden määräämisestä säädetään kaavoitusta koskevissa säännöksissä maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999, MRL) ja maankäyttö- ja rakennusasetuksessa (895/1999, MRA). MRL 55 §:n 4 momentissa säädetään, että asemakaavassa määrätään kadun ja muun yleisen alueen nimi samoin kuin kunnanosan ja korttelien numerot. Kadun ja muun yleisen alueen nimi ja edellä mainitut numerotiedot voidaan muuttaa myös kunnan erillisellä päätöksellä, siten kuin kuntalaissa säädetään kunnan päätöksenteosta. MRA 24 §:ssä säädetään asemakaavan esitystavasta. Pykälän 3 momentin mukaan, asemakaava käsittää myös kunnanosien numerot ja mahdolliset nimet, rakennuskorttelien numerot sekä katujen ja mahdolliset muiden yleisten alueiden nimet. Maankäyttö- ja rakennuslaissa tai -asetuksessa tai muussakaan lainsäädännössä ei em. kaavoitukseen liittyviä säännöksiä lukuun ottamatta muuten säädetä osoitteiden määräämisestä. Lainsäädännössä ei ole nimenomaisesti säädetty, että osoitteiden antaminen on kunnan tehtävä. Monet osoitteita koskevat toimintatavat ovat kuntien omia käytäntöjä.

4.1. Johtopäätöksiä

Katson, että osoitetietojärjestelmää koskevan lainsäädäntötyön yhteydessä voitaisiin mahdollisesti pohdita myös muun osoitteita koskevan lainsäädännön täydentämistä, esimerkiksi säätämällä tarkemmin kuntien velvollisuudesta määrätä osoitteet ja sitä koskevasta menettelystä ja lisäksi velvollisuuksista koskien valtakunnallista osoitetietojärjestelmää. Laissa voitaisiin mahdollisesti myös säätää, että mille kohteille osoitteet on määrättävä. Tarvitaan mahdollisesti lainsäädäntöä myös osoitteiden määräämisen ajankohdasta ja osoitteiden muuttamista koskevasta menettelystä. Lisäksi voitaisiin säätää velvollisuudesta luovuttaa tiedot osoitetietojärjestelmään, jos valtakunnallisen osoitetietojärjestelmän rinnalla käy-

²³ Kuntaliitto, 2020.

tetään kuntien omia osoitetietojärjestelmiä, eikä kunta suoraan käytä valtakunnallista osoitetietojärjestelmää kunnassa. Tämä liittyy valtakunnallisen osoitetietojärjestelmän mahdolliseen master -statukseen.

5. Osoitetietojen laatu, tosiasiallinen luotettavuus ja julkinen luotettavuus

Tässä luvussa tarkastelen ensinnäkin osoitetietojen laatua ja laadun parantamista. Koska nykyainsäädännössä ei suoraan säädetä osoitetietojen laadusta ja luotettavuudesta esimerkiksi osoitetietoja tuottaessa, otan näkökulmaksi väestötietojärjestelmään sisältyvän sääntelyn koskien osoitetietoja. Johtopäätöksiä koskevassa luvussa arvioin, edellyttääkö uutta osoitetietojärjestelmää koskeva tavoite osoitetietojen laadun parantamiseksi, tarkentamiseksi ja täydentämiseksi uuden lainsäädännön säätämistä. Osoitetietojärjestelmän tietojen parantamisen ja luotettavuuden tarkastelun yhteydessä käsittelen Osoitehaavi -palvelua, jonka avulla kerätään joukkoistamalla mm. sisäänkäyntitietoja. Myös osoitetietojen tosiasiallisen luotettavuuden näkökulmasta tarkastelen Osoitehaavi-palvelua. Tässä luvussa käsittelen lisäksi julkista luotettavuutta. Käsittelen julkista luotettavuutta erityisesti tarkastelemalla lainhuuto- ja kiinnitysrekisterin julkista luotettavuutta. Johtopäätöksiä koskevassa alaluvussa arvioin mahdollisuuksia säätää uusi osoitetietojärjestelmä julkisesti luotettavaksi.

5.1. Tietojen ja niitä koskevien virheiden tai puutteiden ilmoittaminen

Osoitetietojen tarkkuudesta, laadusta tai luotettavuudesta taikka niiden parantamisesta ei nykyisin säännellä lainkaan. Laissa väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista (661/2009, väestötietojärjestelmälaki) sekä valtioneuvoston asetuksessa väestötietojärjestelmästä (128/2010, väestötietojärjestelmäasetus) säädetään kuitenkin tietoja koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta, myös tietojen muutosten osalta, sekä ilmoitusvelvollisen vastuusta tietojen luotettavuudesta että niiden pysymisestä ajan tasalla. Väestötietojärjestelmälain 23 §:ssä säädetään rekisterinpitäjän oikeudesta saada muilta viranomaisilta, kuten kunnan viranomaisilta ja Maanmittauslaitokselta tarpeellisia sekä näiden viranomaisen toimialaa koskevia tietoja väestötietojärjestelmän tietojen ylläpitoa, tietojen oikeellisuuden varmistamista ja muuta käsittelyä varten. Väestötietojärjestelmäasetuksessa säädetään tiedonsaantioikeudesta tarkemmin. Väestötietojärjestelmäasetuksen 35 §:ssä säädetään rakennushanketta ja rakennusta koskevista ilmoituksista. Pykälän mukaan kunnan on ilmoitettava myönnettyistä rakennusluvista väestötietojärjestelmään vähintään kerran kuukaudessa 23 a (Rakennuksen ja rakennushankkeen muut tunnistetiedot) ja 24–27 §:ssä tarkoitetut, (Rakennustiedot; Rakennushanketta kuvaavat tiedot; Huoneistotunnus; Huoneiston muut tunnistetiedot; Huoneistoa koskevat tiedot) kunnan ilmoitusvelvollisuuteen kuuluvat tiedot, jotka ovat kunnan tiedossa ilmoitusta annettaessa. Lisäksi asetuksen mukaan Maanmittauslaitoksen tai kunnan tulee ilmoittaa väestötietojärjestelmään niiden ilmoitusvelvollisuuteen kuuluvat 23 a §:ssä ja 24 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetut tiedot (Kiinteistötunnukseen perustuva rakennustunnus), sekä näiden tietojen muutokset. Digi- ja väestötietoviraston on toimitettava Maanmittauslaitokselle tai kunnalle kiinteistötunnukseen perustuvan rakennustunnuksen antamiseksi tarvittavat tiedot. Väestötietojärjestelmälain 25 §:ssä säädetään myös tietojen ilmoittamisvelvollisuudesta, kun tiedoissa on todettu esim. lisäys- tai korjaustarve.

Tarve osoitetietoja koskevien virheiden korjaamiselle on tunnistettu myös muualla, kuin väestötietojärjestelmää koskevassa lainsäädännössä. Esimerkiksi Osoitehaavin käyttöön kuuluu mahdollisuus ilmoittaa osoitetiedoissa olevista virheistä.²⁴ Lisäksi Kuntaliiton suosituksessa ja ohjeessa on tuotu esille tarve kaupallisiin navigointijärjestelmiin liittyen, että näiden järjestelmien olisi tarpeellista tarjota käyttäjille palvelu, jossa olisi mahdollista ilmoittaa osoitevirheistä.²⁵

5.2. Uuden osoitetietojärjestelmän julkinen luotettavuus ja osoitetietojen tosiasiallinen luotettavuus

5.2.1. Julkinen luotettavuus

Seuraavassa käsittelen osoitetietojärjestelmän julkista luotettavuutta. Lähestyn julkista luotettavuutta lainhuuto- ja kiinnitysrekisterin näkökulmasta, koska lainhuuto- ja kiinnitysrekisteri on esimerkki rekisteristä, joka on säädetty lainsäädännössä julkisesti luotettavaksi. Se on perusrekisteri, jota ylläpitää Maanmittauslaitos. Lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriä tarkastellaan tässä luvussa julkisen luotettavuuden näkökulmasta, ikään esimerkkinä julkisesti luotettavasta perusrekisteristä. Tällä tavoin pyrin tarjoamaan ns. tarttumapintaa, mitä julkinen luotettavuus voi käytännössä tarkoittaa. Lisäksi tarkastelen, mitä väestötietojärjestelmän tietojen julkisesta luotettavuudesta säädetään. Käsittelen myös julkiseen luotettavuuteen liittyvää vahingonkorvausvelvollisuutta. Tarkastelen lisäksi osoitetietojen tosiasiallista luotettavuutta, erityisesti Osoitehaavi-palvelun kautta kerättävien tietojen näkökulmasta.

Lakia kiinteistötietojärjestelmästä ja siitä tuotettavasta tietopalvelusta (453/2002, kiinteistötietojärjestelmälaki) sovelletaan kiinteistötietojärjestelmän perustamiseen, järjestelmän ylläpitämiseen ja järjestelmään sisältyvien tietojen luovuttamiseen ja käyttämiseen. Kiinteistötietojärjestelmälain 3 §:n mukaan kiinteistötietojärjestelmä käsittää mm. kiinteistörekisterilain (392/1985) mukaiset tiedot ja lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin merkittävät tiedot. Kiinteistörekisterilaissa säädetään kiinteistörekisteristä, jota pidetään kiinteistöistä ja muista maa- ja vesialueiden rekisteriyksiköistä.

Lainhuuto- ja kiinnitysrekisteristä säädetään maakaaren (540/1995) 7 luvussa. Maakaaren 7 luvun 4 §:ssä säädetään teknisestä virheestä aiheutuneen vahingon korvaamisesta. Kysymyksessä on lainhuuto- ja kiinnitysrekisterin merkinnöissä taikka sen perusteella annetussa toimituskirjassa tai todistuksessa olevasta ilmeisestä kirjoitus- tai laskuvirheestä, teknisestä viasta aiheutuneesta virheestä tai muusta näihin verrattavasta virheestä tai puutteesta aiheutuneen vahingon korvauksesta. Maakaaren korvaussäännöksiä ei sovelleta, jos vahingon syynä on lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin siirretyssä tiedossa oleva virhe. Muutoin sovelletaan vahingonkorvauslakia ja kiinteistörekisterilakia. Kiinteistörekis-

²⁴ Maanmittauslaitos, 2020 d.

²⁵ Kuntaliitto, 2020, s. 18-19.

terilain mukaan, sen lisäksi mitä vahingonkorvauslain (412/1974) 3 luvun 1 ja 2 §:ssä säädetään, kiinteistörekisteritiedosta aiheutuneen vahingon korvausvelvollisuudesta säädetään kiinteistörekisterilain (392/1985) 11-13 §:ssä.

Julkinen luotettavuus jaetaan positiiviseen julkiseen luotettavuuteen sekä negatiiviseen julkiseen luotettavuuteen. Lainhuuto- ja kiinnitysrekisterin kohdalla positiivinen julkinen luotettavuus tarkoittaa esim. sitä, että kiinteistön ostaja voi luottaa siihen, että lainhuuto- ja kiinnitysrekisterissä oleva myyjän lainhuutomerkintä on pätevä, ja että joku aikaisempi kiinteistön omistaja ei voi saannonmoitteella saada myöhempiä oikeustoimia tehottomiksi. Negatiivinen julkinen luotettavuus puolestaan merkitsee sitä, että lainhuuto- ja kiinnitysrekisteristä käyvät ilmi kiinteistöön kohdistuvat oikeudet ja vallinnanrajoitukset, eli esim. voidaan luottaa siihen, että kiinteistöön ei kohdistu pakkotäytäntöpanotoimia, jos rekisterissä ei ole sitä tarkoittavaa merkintää. Lainhuuto- ja kiinnitysrekisterin julkinen luotettavuus toteutuu ainoastaan vilpittömässä mielessä toimivan hyväksi. Lainhuuto- ja kiinnitysrekisterin julkiseen luotettavuuteen on liitetty valtion vahingonkorvausvelvollisuus. Valtion vahingonkorvausvastuu on ankaraa eikä sen syntyminen edellytä huolimattomuutta tai laiminlyöntiä kirjaamismenettelyssä.²⁶

Digi- ja väestötietoviraston oma osoitetietojärjestelmä on rakennus- ja huoneistorekisteri, johon rekisteröidään kuntien tuottamat tiedot rakennuksista ja huoneistoista. Väestötietojärjestelmälain 18 §:ssä säädetään järjestelmän tietojen luotettavuudesta. Pykälän mukaan väestötietojärjestelmään talletettuja 13 §:n 1 momentin 1–21 kohdassa tarkoitettuja henkilötietoja pidetään julkisesti luotettavina tietoina, jollei osoiteta, että tieto on virheellinen tai puutteellinen. Väestötietojärjestelmälain 13 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädetysti talletettaviin tietoihin lukeutuvat kotikunta ja siellä oleva asuinpaikka, tilapäinen asuinpaikka sekä sellaiset tiedot kiinteistöstä, rakennuksesta ja huoneistosta, jotka yksilöivät henkilön kotikunnan ja siellä olevan asuinpaikan. Em. 3 kohdassa ei siis mainita osoitetta talletettavana tietona, vaan henkilön ilmoittama osoite on mainittu kohdassa 22, joka on 13 §:n tarkoittamalla tavalla ei-julkisesti luotettavaa tietoa. Kiinteistöstä järjestelmään talletettavista tiedoista säädetään lain 14 §:ssä. Niiden julkisesta luotettavuudesta säädetään väestötietojärjestelmälaissa. Näin ollen väestötietojärjestelmään talletettuja osoitetietoja ei ole säädetty julkisesti luotettaviksi.

Myös julkisesti luotettavien tietojen on tärkeää olla tosiasiallisesti luotettavia, niiden julkisen luotettavuuden myötä saaman muodollisen ja asiallisen pätevyyden lisäksi. Lainhuuto- ja kiinnitysrekisterin osalta on todettu, että yleisenä edellytyksenä kirjaamiselle annettaville oikeusvaikutuksille on se, että lainhuudatusratkaisut ovat myös tosiasiallisesti luotettavia.²⁷ Lainhuuto- ja kiinnitysrekisterin tosiasiallinen luotettavuus on suuri.²⁸

²⁶ HE 120/1994 vp, s. 29-30.

²⁷ HE 120/1994 vp, s. 30.

²⁸ Majamaa - Markkula, 2016. s. 218.

Tietojen laadun parantaminen luotettavammaksi onkin uuden osoitetietojärjestelmän keskeinen tarkoitus. Osoitetietojen laadun parannusta tehdään mm. Maanmittauslaitoksen toimesta²⁹ Uuden osoitetietojärjestelmän osoitetietojen tosiasiallista luotettavuutta voidaan tarkastella Osoitehaavi-palveluun kerättävien tietojen näkökulmasta. Joukkoistamalla Osoitehaaviin kerättyjen tietojen tosiasiallista luotettavuutta edistetään esim. kansalaiskäyttäjien palveluun tallentamien tietojen vahvistamisella kunnan toimesta valtuutettuna käyttäjänä.³⁰

5.3. Johtopäätöksiä

Katson, että on tarpeen järjestää yhdenmukainen menettely osoitetiedoissa olevien virheiden raportoinnille ja niiden korjaamiselle. Näistä on mahdollisesti tarpeen säätää myös lainsäädännössä. Lisäksi voisi olla hyödyllistä, jos tietoja koskevat virheet tai virheiden käsittely ja korjaaminen näkyisivät rekisterissä jollakin tavalla, ikään kuin tietoa koskevana statuksena. Lisäksi tiedoissa voisi näkyä, jos osoitteessa olevasta virheestä on jo raportoitu, jolloin vältettäisiin päällekkäiset ilmoitukset. Esimerkiksi Alankomaissa on käytössä osoitteita koskeva karttapalvelu, johon on merkitty tiedoissa olevien osoitteiden virheiden korjaamistiedot.

Osoitetiedon laadun varmistaminen on erityisen tärkeää, kun osoitetietojärjestelmää käytetään ensisijaisena osoitteita koskevana tietolähteenä. Uutta osoitetietojärjestelmää koskevassa lainsäädäntötyössä olisi hyvä arvioida sitä, edellyttävätkö tavoitteet osoitetiedon tarkentamiseksi, täydentämiseksi ja laadun parantamiseksi asiaa koskevaa uutta lainsäädäntöä. Tulisi myös tarkastella sitä, että tarvitseeko esim. edellä selostettuja väestötietojärjestelmälain ja väestötietojärjestelmäasetuksen lainsäännöksiä muuttaa uuden osoitetietojärjestelmän myötä. Lisäksi voitaisiin arvioida tarvetta sille, että myös uutta osoitetietojärjestelmää koskevassa uudessa laissa säädettäisiin muun muassa velvollisuudesta ilmoittaa osoitetiedot ja niitä koskevista muutoksista tai velvollisuudesta tehdä tarvittavat korjaukset tai muutokset osoitetietoihin. Myös uuden osoitetietojärjestelmän kannalta on olennaista suunnitella, että millä tavoin ja kenelle osoitetietojärjestelmän tiedoissa havaitut mahdolliset virheet ilmoitettaisiin, sekä miten velvollisuudesta ilmoittaa tiedoissa olevista virheistä ja/tai niiden korjaamisesta mahdollisesti säädettäisiin uudessa osoitetietojärjestelmää koskevassa lainsäädännössä.

Katson, että tietojen tosiasiallinen luotettavuus on uuden valtakunnallisen osoitetietojärjestelmän kannalta olennaisin asia. Osoitetiedoilla ei ole tarkoitus luoda samanlaisia oikeusvaikutuksia kuin esim. lainhuuto- ja kiinnitysrekisterin tiedoilla. Katson, että joukkoistamalla kerättyjä tietoja siirtäessä osoitetietojärjestelmään, näiden siirrettävien tietojen on oltava täysin oikein ja ilman puutteita, jotta osoitetietojärjestelmä sisältäisi luotettavat ja täydelliset valtakunnalliset osoitetiedot. Katson, että Osoitehaavi -palvelussa käytössä oleva vahvistusmenettely ja tiedon statuksen näkyminen edistää tätä tavoitetta. Sen

²⁹ Maanmittauslaitos, 2020 e.

³⁰ Maanmittauslaitos, 2020 c.

lisäksi, että mahdollisesti osoitetietojärjestelmään tarvitaan joka tapauksessa virheellisten tietojen ilmoittamista tarjoava kanava, myös itse osoitetietolähteiden tietojen tarkistaminen ja vahvistaminen luotettaviksi ja oikeiksi tiedon lähteellä eli kunnissa, on tärkeää. Osoitetietojärjestelmää koskevassa lainsäädäntötyössä olisi hyvä arvioida lainsäädännön keinoja osoitetietojen luotettavuuden edistämiseksi myös osoitetietoja annettaessa ja niitä siirtäessä osoitetietojärjestelmään.

Katson, että osoitetietojärjestelmää koskevassa kehitys- ja lainsäädäntötyössä on tehtävä päätös siitä, että onko uusi osoitetietojärjestelmä tarpeellista säätää julkisesti luotettavaksi rekisteriksi. Arvioinnissa on otettava huomioon myös julkiseen luotettavuuteen liittyvä mahdollinen vahingonkorvausvelvollisuus. Olennaisinta on kuitenkin osoitetietojen korkean tosiasiallisen luotettavuuden varmistaminen, ja mahdollisesti sitä koskevien velvoitteiden säätäminen lainsäädännössä esimerkiksi tietojen ja niiden muutosten ilmoittamiseen liittyen. Näkemykseni mukaan, uusi valtakunnallinen osoitetietojärjestelmä on käyttötarkoitukseltaan kovin erilainen kuin lainhuuto- ja kiinnitysrekisteri. Katson, että lainhuuto- ja kiinnitysrekisterin julkisella luotettavuudella on merkitystä ensisijaisesti esineoikeudellisesta näkökulmasta, toisin kuin osoitetietojärjestelmän kohdalla. Jos uusi osoitetietojärjestelmä säädettäisiin julkisesti luotettavaksi rekisteriksi, sen julkinen luotettavuus ja siihen liitetty vahingonkorvausvelvollisuus voisivat toimia eräänlaisena kannustimena osoitetietojen luotettavuuden varmistamiseksi. Osoitetietojärjestelmän tietojen ollessa virheellisiä voi tapahtua kuitenkin vahinkoa, esimerkiksi tilanteessa, jossa ambulanssi ei löydä paikalle tarpeeksi nopeasti puutteellisten tai virheellisten osoitetietojen takia. Tästä näkökulmasta osoitetietojärjestelmän julkinen luotettavuus tarjoaisi väylän mahdollisille vahingonkorvausvaatimuksille virheellisen tiedon aiheuttamasta vahingosta. Uutta osoitetietojärjestelmää koskevassa lainsäädäntötyössä tulee arvioida, että onko uuden osoitetietojärjestelmän tiedot tarpeellista säätää julkisesti luotettaviksi, ja jos niin säädettäisiin, niin mitä se uudelta osoitetietojärjestelmältä edellyttäisi.

6. Uuden valtakunnallisen osoitetietojärjestelmän kannalta keskeiset toimijat

6.1. Kunnat

Tässä luvussa tarkastelen, miten kunnan velvollisuudesta toimittaa osoitetietoja niitä käyttäville tahoille säädetään lainsäädännössä. Johtopäätöksiä koskevassa alaluvussa tarkastelen kunnan roolia osoitetietojen luovuttamisessa uuteen osoitetietojärjestelmään. Lisäksi tarkastelen, minkälaista uutta lainsäädäntöä on mahdollisesti tarpeen säätää koskien kuntia.

Uutta osoitetietojärjestelmää koskeva muutos ei koske kuntien lakisääteistä velvollisuutta osana kaa-voitus-, kiinteistönmuodostus- ja rakennusvalvonnan prosesseja. Sen sijaan, uuden osoitetietojärjestelmän myötä kunnat luovuttavat osoitetiedot valtakunnalliseen osoitetietojärjestelmään, jonka kautta muut toimijat saavat osoitetiedot käyttöönsä. Kuntien osalta muutos koskee siis erityisesti osoitetietojen luovuttamista niitä käyttäville tahoille.

Nykyisin kunnat toimittavat rakennusten osoitetietoja omista tietojärjestelmistään Digi- ja väestötietoviraston ja muiden viranomaisten ja toimijoiden käyttöön. Osoitetietojen toimittamista koskevat prosessit saattavat joiltakin osin poiketa kunnan koosta, toimintatavoista ja käytössä olevista järjestelmistä riippuen. Osoitetiedot linkittyvät kunnan järjestelmässä esim. rakennusrekisteriin ja rakennusten osoitetiedot toimitetaan edelleen DVV:n rakennusrekisteriin. Kun kunta tekee osoitepäätöksen, se toimittaa uuden osoitteen tai osoitteen muutostiedot useille viranomaisille ja muille toimijoille. Muiden kuin luvanvaraisten rakennusten osoitteita ylläpidetään kunnissa vaihtelevasti tietojärjestelmissä, tiedostoissa ja opaskartoissa.³¹ Erilaisista kuntakohtaisista käytännöistä huolimatta, tietojen luovuttamisesta väestötietojärjestelmään säädetään laissa.

Osoitetietojen ja niitä koskevien muutostietojen toimittamisesta väestötietojärjestelmään säädetään väestötietojärjestelmälaissa ja väestötietojärjestelmäasetuksessa. Keskeiset lainkohdat väestötietorekisteriin tietojen toimittamisen osalta ovat väestötietojärjestelmälain 23 ja 25 § sekä väestötietojärjestelmäasetuksen 35 §. Väestötietojärjestelmälain 23 §:ssä säädetään rekisterinpitäjän oikeudesta saada muilta viranomaisilta, kuten kunnan viranomaisilta niiden toimialaa koskevia tietoja väestötietojärjestelmän tietojen ylläpitoa, tietojen oikeellisuuden varmistamista ja muuta käsittelyä varten. Väestötietojärjestelmäasetuksen 35 §:n mukaan kunnan on ilmoitettava myönnettyistä rakennusluvista väestötietojärjestelmään vähintään kerran kuukaudessa 23 a §:ssä (Rakennuksen ja rakennushankkeen muut tunnistetiedot) ja 24–27 §:ssä tarkoitetut, (Rakennustiedot; Rakennushanketta kuvaavat tiedot; Huoneistotunnus; Huoneiston muut tunnistetiedot; Huoneistoa koskevat tiedot) kunnan ilmoitusvelvollisuuteen kuuluvat tiedot, jotka ovat kunnan tiedossa ilmoitusta annettaessa. Lisäksi kunnan tulee ilmoittaa väestötietojärjestelmään niiden ilmoitusvelvollisuuteen kuuluvat 23 a §:ssä ja 24 §:n 1 momentin 6 kohdassa

³¹ Maanmittauslaitos, 2020 b.

tarkoitettut tiedot (Kiinteistötunnukseen perustuva rakennustunnus) sekä näiden tietojen muutokset. Väestötietojärjestelmälain 25 §:n mukaan kunnan viranomaisilla on velvollisuus ilmoittaa tiedot väestötietojärjestelmän rekisterinpitäjälle välittömästi sen jälkeen, kun tiedoissa on todettu lisäys-, muutos- tai korjaustarve taikka rekisterinpitäjä on esittänyt lisätieto- tai selvityspyynnön. Tiedot on ilmoitettava henkilön, kiinteistön, rakennuksen tai huoneiston yksilöinti- ja tunnistetietoineen.

6.1.1. Johtopäätöksiä

Kuntaan liittyvät muutokset riippuvat ensinnäkin siitä, käyttävätkö kunnat jatkossa niiden omia osoitetietojärjestelmiä uuden valtakunnallisen osoitetietojärjestelmän rinnalla, vai käyttävätkö kunnat tulevaisuudessa ainoastaan valtakunnallista osoitetietojärjestelmää. Siinä tapauksessa, että kuntien omat järjestelmät jäävät käyttöön valtakunnallisen osoitetietojärjestelmän rinnalle, uutta osoitetietojärjestelmää koskevassa lainsäädännössä olisi säädettävä kunnan velvollisuudesta luovuttaa osoitetietoja valtakunnalliseen osoitetietojärjestelmään rajapinnalle, sekä toisaalta tietojen noutamisesta ja tallentamisesta rajapinnalta osoitetietojärjestelmään. Tietojen ajantasainen ja luotettava siirtyminen kunnasta valtakunnalliseen osoitetietojärjestelmään on varmistettava, jotta uutta valtakunnallista osoitetietojärjestelmää koskevat tavoitteet osoitetietojen laadusta ja ajantasaisuudesta on mahdollista saavuttaa.

Katson, että osoitetietojen laadun ja ajantasaisuuden edistämiseen liittyy myös mahdollisten virheiden ja puutteiden korjaaminen siellä missä osoitteet syntyvät. Kunnat tuottavat osoitetiedot, joten kuntia koskien voitaisiin säätää velvoitteista korjata ja täydentää osoitteita tarvittaessa. Lainsäädännössä voitaisiin säätää erikseen siitä, minkä ajan kuluessa kunnan on ryhdyttävä toimenpiteisiin koskien virheellisiä tai puutteellisia osoitetietoja. Lisäksi voitaisiin pohtia mahdollisuutta säätää kunnan velvollisuudesta varmistua siitä, että sen osoitetietojärjestelmään luovuttamat osoitetiedot ovat oikein ja kokonaisia ennen kuin ne ovat valtakunnallisessa osoitetietojärjestelmässä. Lisäksi osoitetietojärjestelmään sisällytettävien sisäänkäyntipisteiden keräämisestä kunnan rakennusvalvonnan prosessissa voitaisiin säätää laissa (MRL). Pohdittavaksi tulee myös olemassa olevien rakennusten sisäänkäyntitietojen keräämisestä säätäminen.

6.2. Maanmittauslaitos

Uutta valtakunnallista osoitetietojärjestelmää koskeva muutos vaikuttaa Maanmittauslaitokseen, kun siitä tulee osoitetietojärjestelmän ylläpitäjä. Osoitetiedot sisältyvät peruspaikkatiedon käsitteeseen. Maanmittauslaitos huolehtii peruspaikkatietojen tuotannosta ja siten osallistuu valtakunnallisen osoitetiedon hallinnan järjestämiseen.³² Maanmittauslaitoksen toimialasta säädetään laissa Maanmittauslaitoksesta (1025/2018). Lain 1 §:n mukaan Maanmittauslaitoksen toimialaan kuuluvat kiinteistöjen omistuksen, kiinteistöjen ja muiden rekisteriyksiköiden hallinnan, luototusjärjestelmän ja paikantamisen turvaamiseksi tarvittaviin rekistereihin liittyvä toiminta, paikkatietojen yhteentoimivuuden ja käytön edistäminen sekä paikkatieto- ja kiinteistöalan tutkimus. Lain 2 §:ssä säädetään Maanmittauslaitoksen tehtävistä. Em. pykälän 1 mom. 2 kohdan mukaan Maanmittauslaitoksen tehtävänä on toimialallaan huolehtia paikantamisen perustasta ja peruspaikkatietojen tuottamisesta sekä tuottaa asiantuntijapalveluita yhteiskunnan käyttöön.

6.2.1. Johtopäätöksiä

Katson, että Maanmittauslaitoksen rooli uudessa osoitetietojärjestelmässä osoitetiedon kokoajana ja osoitetiedon hallinnan järjestämisessä sisältyy Maanmittauslaitoksesta annetussa laissa säädettyyn Maanmittauslaitoksen toimialaan ja tehtäviin. Uutta osoitetietojärjestelmää koskevassa lainsäädännössä on kuitenkin määriteltävä Maanmittauslaitoksen rooli valtakunnallisen osoitetietojärjestelmän ylläpitäjänä, jos siitä sellainen tulee, sekä säädettävä tehtävään liittyvistä vastuista ja velvollisuuksista.

³² Maanmittauslaitos, 2020 b.

6.3. Digi- ja väestötietovirasto ja väestötietojärjestelmä

Tässä luvussa tarkastelen väestötietorekisterin osoitetietojen sääntelyä lainsäädännössä. Johtopäätöksiä koskevassa alaluvussa käsittelen uuden valtakunnallisen osoitetietojärjestelmän myötä mahdollisia tarvittavia muutoksia lainsäädäntöön koskien Digi- ja väestötietovirastoa ja väestötietojärjestelmää.

Laissa Digi- ja väestötietovirastosta (304/2019, DVV-laki) säädetään mm. Digi- ja väestötietoviraston asemasta ja tehtävistä. DVV-lain mukaan, Digi- ja väestötietovirasto on valtiovarainministeriön hallinnonalalla toimiva valtion hallintoviranomainen. Virasto edistää yhteiskunnan digitalisaatiota, turvaa tietojen saatavuutta ja tarjoaa palveluja asiakkaiden elämäntapahtumiin. DVV:n tehtävät kuuluvat esim. tietovarantojen kehittämisen ja tietopalvelujen alaan. Uutta valtakunnallista osoitetietojärjestelmää koskeva muutos vaikuttaa Digi- ja väestötietovirastoon osoitetiedon kokoajana siten, että muutos vaikuttaa väestötietojärjestelmän rakennusten osoitetietojen hallinnan prosessiin. Digi- ja väestötietoviraston on sopeutettava tietojärjestelmänsä uutta osoitetietojärjestelmää varten.³³

DVV:n ylläpitämään väestötietojärjestelmään liittyvään rakennus- ja huoneistorekisteriin rekisteröidään tiedot rakennuksista ja huoneistoista yhteistyössä kuntien ja rakennusvalvontaviranomaisten kanssa. Lisäksi Maanmittauslaitoksen kiinteistötietojärjestelmästä tulevat väestötietojärjestelmän kiinteistötiedot. DVV ylläpitää henkilöiden ja huoneistojen välisiä asumiseen liittyviä yhteystietoja sekä yhteistyössä kuntien kanssa rakennusten muutosten tietoja ja korjauksia sekä osoite- ja äänestysaluetietoja. Väestötietojärjestelmään rekisteröidään rakennuksista ja rakennushankkeista mm. rakennusten osoitteet ja rakennuksen sijaintikoordinaatit, omistajan nimi ja huoneistot. Huoneistoista rekisteröidään muun muassa huoneistotunnus. Väestötietojärjestelmään rekisteröidään lisäksi muita paikkatietoja, kuten rakennuksen lähiosoite ja henkilön vakinaisen asuinpaikan osoite. Rakennusten lähiosoitteet, rakennustunnukset ja keskipisteen koordinaatit muodostavat väestötietojärjestelmässä DVV:n oman osoitetietojärjestelmän perustan. Väestötietojärjestelmään rekisteröidyt henkilöt ovat liitettävissä rakennus ja huoneistotunnusten avulla rakennusten keskipisteiden koordinaatteihin. Rakennukset voidaan yhdistää esim. kiinteistörekisteriin.³⁴

Nykyisin väestötietojärjestelmälain 2 luvussa säädetään väestötietojärjestelmän tietosisällöstä ja tietojen ylläpidosta. Väestötietojärjestelmälain 7 §:n 3 kohdan mukaan väestötietojärjestelmään talletetaan väestötietojärjestelmälaisissa säädetyt tiedot valtakunnan alueella sijaitsevista kiinteistöistä ja muista rekisteriyksiköistä, jos niitä koskevia tietoja tarvitaan järjestelmän henkilö-, rakennus- tai huoneistotietojen käsittelemisessä. Lisäksi 7 §:n 4 kohdan mukaan väestötietojärjestelmään talletetaan 3 kohdassa mainituilla kiinteistöillä ja rekisteriyksiköillä olevat rakennushankkeet ja rakennukset, sekä edellä mainituissa rakennuksissa olevat asuin- ja toimitilahuoneistot.

³³ Maanmittauslaitos, 2020 b, s. 1-3.

³⁴ Digi- ja väestötietovirasto, 2020.

Väestötietojärjestelmälain 15 §:ssä säädetään rakennuksesta talletettavista tiedoista. Pykälän 1 mom. 2 ja 3 kohdassa säädetysti väestötietojärjestelmään talletetaan rekisteröinnin kohteena olevasta rakennushankkeesta ja rakennuksesta mm. omistajan tai haltijan osoite tai muut yhteystiedot sekä rakennuksen tai rakennushankkeen koordinaatit, osoite ja äänestysalue.

Väestötietojärjestelmälain 16 §:ssä säädetään huoneistosta talletettavista tiedoista. Väestötietojärjestelmään talletetaan rekisteröinnin kohteena olevasta asuin- ja toimitilahuoneistosta

- 1) huoneistotunnus tai muu huoneiston yksilöivä tunnistetieto;
- 2) huoneistoa ja sen ominaisuuksia kuvaavat tiedot;
- 3) asuinhuoneiston hallintaperustetta ja käytössäoloa koskevat tiedot.

Väestötietojärjestelmälain 14 §:ssä säädetään kiinteistöistä järjestelmään talletettavista tiedoista. Pykälän 1 mom. 2 kohdan mukaan rekisteröinnin kohteena olevasta kiinteistöstä ja muusta rekisteriyksiköstä talletetaan mm. omistajan ja haltijan osoite sekä muut yhteystiedot.

Väestötietojärjestelmäasetuksessa säädetään tarkemmin väestötietojärjestelmään talletettavista tiedoista. Väestötietojärjestelmäasetuksen 21 §:n 2 mom. 4 kohdan mukaan kiinteistön ja muun rekisteriyksikön tunnistetietoina sekä omistamista ja hallintaa koskevinä tietoina talletetaan väestötietojärjestelmään kiinteistön tai muun rekisteriyksikön osoitetiedot. Lisäksi 7 kohdan mukaan omistajan ja haltijan osoite tai muut yhteystiedot. Väestötietojärjestelmäasetuksen 22 §:ssä säädetään tarkemmin rekisteröitävistä rakennuksista ja huoneistoista. Väestötietojärjestelmään talletetaan tietoja rakennuslupaa edellyttävistä rakennuksista sekä niissä olevista asuinhuoneistoista ja toimitiloista lukuun ottamatta seuraavia rakennuksia

- 1) kokonaan vieraan valtion lähetystön, kaupallisen edustuston tai lähetetyn konsulin viraston käytössä olevat rakennukset ja hallinnassa olevat erilliset huoneistot;
- 2) puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen hallinnassa olevat muut kuin henkilökunnan asuinrakennukset;
- 3) maanalaiset rakennukset, joita käytetään pääasiassa varastotiloina tai muuhun vastaavaan tarkoitukseen;
- 4) yksinomaan nesteiden säilyttämiseen tarkoitettut rakennukset;
- 5) tilapäiset ja kevytrakenteiset rakennukset.

Rakennuksen ja rakennushankkeen osalta väestötietojärjestelmään tallennetaan asetuksen 23 a §:n mukaan mm. rakennuksen sijaintikunta.

Rakennustiedoista tallennetaan väestötietojärjestelmäasetuksen 24 §:n 1 mom. 5 kohdan mukaan rakennuksen koordinaatit, osoite ja äänestysalue. Väestötietojärjestelmäasetuksen 26 a §:n mukaan väestötietojärjestelmään talletetaan huoneiston osoitteeseen kuuluva porraskirjain sekä huoneistonnumero

tai asunnon numero, lisäksi 27 §:n mukaan huoneistoja koskevana tietona talletetaan myös tieto huoneistoa koskevasta osoitenumeroista. Väestötietojärjestelmäasetuksen 28.1 §:n 4 kohdan mukaan väestötietojärjestelmään talletetaan postinumeroaluejako.

6.3.1. Johtopäätöksiä

Uusi valtakunnallinen osoitetietojärjestelmä tulee vaikuttamaan Digi- ja väestötietoviraston toimintaan ja siten myös väestötietojärjestelmään. Katson, että uutta osoitetietojärjestelmää koskevassa lainsäädännössä on säädettävä, mikä on väestötietojärjestelmän (ja siihen sisältyvien rakennus- ja osoitetietojen) ja uuden valtakunnallisen osoitetietojärjestelmän suhde toisiinsa. Lisäksi on säädettävä Digi- ja väestötietoviraston roolista koskien uutta osoitetietojärjestelmää, esimerkiksi siltä osin, jos DVV:n luovuttaa uuteen osoitetietojärjestelmään tietoja. Lisäksi on tarkasteltava lainsäädännön näkökulmasta, onko tarpeen säätää tietojen luotettavuuden näkökulmasta osoitetietojen päivittämisestä väestötietojärjestelmään.

Muutoksia on mahdollisesti tehtävä myös väestötietojärjestelmää koskevaan lainsäädäntöön. Katson, että väestötietojärjestelmälain 7 §:ää on mahdollisesti tarpeen tarkastella siitä näkökulmasta, että voidaan pykälää tarkentaa siltä osin, että rekisteröinnin kohteena olisivat myös muut kuin luvanvaraiset rakennukset vai pelkästään luvanvaraiset rakennukset, koska uuden osoitetietojärjestelmän myötä osoitetiedon kattavuus laajenee myös muihin kuin luvanvarasten rakennusten osoitteisiin. Samoin väestötietojärjestelmälain 15 §:ää ja väestötietojärjestelmäasetuksen 24 §:ää on mahdollisesti tarpeen arvioida siitä näkökulmasta, tarkoitetaanko pykälässä luvanvaraisten rakennusten lisäksi myös muita kuin luvanvaraisia rakennuksia. Toisaalta nykyisestä sananmuodosta on hallituksen esityksessä HE 89/2008 vp kuitenkin todettu, että vaikka lainkohdassa tarkoitetaan rakennuslupaa edellyttävää rakennuksen rakentamista tai rakennuksen ominaisuuksia muuttavaa toimenpidettä, tarvittaessa pykälän voidaan katsoa tarkoittavan myös rakennushankkeita, jotka eivät edellytä varsinaista rakennuslupaa.

Uuteen valtakunnalliseen osoitetietojärjestelmään on tarkoituksena sisällyttää tietoja sisäänkäyntipisteistä. Väestötietojärjestelmälain 16 §:n ja väestötietojärjestelmäasetuksen 26 a §:n ja 27 §:n sananmuotoa on mahdollisesti tarpeen arvioida siltä kannalta, vaikuttaako sisäänkäyntipisteiden lisääminen osoitetietojärjestelmään osaksi osoitetietoja esim. väestötietojärjestelmään huoneistoista talletettaviin tietoihin. Rakennuksien sisäänkäyntitiedot eivät kerrostalojen osalta johda suoraan huoneistoon, mutta esimerkiksi rivitalojen ja luhtitalojen osalta sisäänkäyntitiedot johtavat huoneistoon. Väestötietojärjestelmälain 14 §:ssä ja väestötietojärjestelmäasetuksen 24 §:ssä voitaisiin mahdollisesti viitata osoitetietojärjestelmään tallennettuun osoitteeseen tai osoitetietoihin. Myös väestötietojärjestelmälain 17 §:n osalta voidaan pohtia sitä mahdollisuutta, että pykälässä viitattaisiin esim. valtakunnalliseen osoitetietojärjestelmään tallennettuun osoitteeseen tai osoitetietoihin.

6.4. Osoitetietojen käyttäjät: Sisäisen turvallisuuden viranomaiset

Viranomaisten osalta keskeisiin osoitetietojärjestelmän tietojä käyttäviin tahoihin kuuluvat sisäisen turvallisuuden viranomaiset, kuten esimerkiksi Häätäkeskuslaitos ja Poliisi. Tässä luvussa käsittelen lyhyesti sisäisen turvallisuuden viranomaisia koskevaa lainsäädäntöä osoitetietojen käyttämisen ja uuden osoitetietojärjestelmän näkökulmasta. Keskityn tarkastelemaan lyhyesti häätäkeskustoiminnasta annetun laissa (692/2010, häätäkeskustoimintalaki) olevaa osoitteita koskevaa sääntelyä, sillä osoitteiden saataavuus ja niiden tarkkuus on hyvin tärkeää erityisesti Häätäkeskuslaitoksen toiminnassa. Johtopäätöksiä koskevassa alakappaleessa tuon esille näkemyksiäni siitä, miten osoitetietojärjestelmän käyttäjät ja erityisesti sisäisen turvallisuuden viranomaiset voitaisiin ottaa huomioon uutta valtakunnallista osoitetietojärjestelmää koskevassa lainsäädännössä.

Häätäkeskustoimintalakia sovelletaan pelastustoimen, poliisitoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen häätäkeskuspalveluihin ja Häätäkeskuslaitokseen. Häätäkeskuslaitoksesta säädetään häätäkeskustoimintalain 2 luvussa. Lisäksi häätäkeskustoimintaan sovelletaan valtioneuvoston asetuksessa häätäkeskustoiminnasta (877/2010) säädettyä. Häätäkeskustoimintalain 19 §:ssä säädetään Häätäkeskuslaitoksen tiedonsaantioikeudesta rekistereistä. Pykälän 1 mom. 9 kohdan mukaan, Häätäkeskuslaitoksella ja sen henkilöstöön kuuluvalla on oikeus saada väestötietojärjestelmälain 13-17 §:ssä tarkoitettuja tietoja. Väestötietojärjestelmälain 13-17 §:ssä säädetään henkilöistä, kiinteistöistä, rakennuksesta, huoneistosta ja muista järjestelmään talletettavista tiedoista. Valtioneuvoston asetuksessa häätäkeskustoiminnasta (877/2010) ei säädetä tiedonsaantioikeudesta rekistereistä. Asetuksen 3 §:ssä säädetysti häätäkeskuslaitoksen tehtäviin kuuluvat rekisterikyselyt, tiedonhaut, yhteystietojen selvittämiset, tukipyyntöjen välittämiset ja tehtävien, tietojen ja suoritteiden kirjaamiset.

6.4.1. Johtopäätöksiä

Osoitetietojen käyttäjiin uusi valtakunnallinen osoitetietojärjestelmää koskeva muutos vaikuttaa siten, että osoitetietojen luovuttaminen kunnista ja niiden saatavuus yhtenäistetään ja osoitteita koskeva järjestelmä selkiytyy, kun osoitteet ovat saatavilla valtakunnallisesta osoitetietojärjestelmästä. Sisäisen turvallisuuden viranomaiset ovat tärkeä valtakunnallisen osoitetietojärjestelmän käyttäjäryhmä. Valtakunnallista osoitetietojärjestelmää voisivat käyttää sisäisen turvallisuuden viranomaisten lisäksi muut osoitetietoja tarvitsevat toimijat sekä yksityisellä että julkisella sektorilla osoitteita koskevana tietolähteenä rajapintapalvelun kautta. Esimerkiksi erilaiset yritykset, mukaan lukien Posti ja muut jakelutoimintaa harjoittavat yritykset.

Katson, että uudessa osoitetietojärjestelmää koskevassa lainsäädännössä on mahdollisesti säädettävä siitä, että ketkä käyttävät valtakunnallista osoitetietojärjestelmää tai keillä on oikeus päästä osoitetietojärjestelmän tietoihin. Lainsäädännössä voitaisiin säätää tietojen avoimuudesta sekä avoimuutta koske-

vista rajoituksista, eli esimerkiksi siitä, että tietyt tiedot ovat saatavilla vain sisäisen turvallisuuden viranomaisten käytettäväksi. Lisäksi osoitetietojärjestelmää koskevassa lainsäädännössä voitaisiin säätää, että viranomaisen oikeudesta tiettyihin osoitetietojärjestelmän tietoihin, jos osa tiedoista on tarkoitettu käytettäväksi vain viranomaistehtäviin esim. sisäisen turvallisuuden viranomaisille. Tulee myös ottaa huomioon, että tietojen on virrattava riittävän nopeasti osoitetietojärjestelmästä esim. Häätäkeskuslaitokselle.

Nykyisen sääntelyn muuttamistarpeiden näkökulmasta katson, että hätäkeskustoimintalain 19 §:ää on mahdollisesti tarpeen muuttaa siten, että pykälässä viitattaisiin valtakunnalliseen osoitetietojärjestelmään kiinteistöjen, rakennusten ja huoneistojen osoitetietojen osalta.

7. Maankäyttö- ja rakennuslain uudistus

7.1. Osoitteiden kannalta keskeiset kohdat uudistuksessa

Voimassa olevaan maankäyttö- ja rakennuslakiin (132/1999, MRL) ja maankäyttö- ja rakennusasetukseen (895/1999, MRA) sisältyy osoitteita koskevaa sääntelyä. Siitä syystä tarkastelen uutta osoitetietojärjestelmää maankäyttö- ja rakennuslain näkökulmasta. Luvussa tarkastelen osoitetietojärjestelmän lainsäädäntötyön kannalta keskeisiä asioita MRL:n uudistuksessa sekä arvioin, millä tavalla uusi suunniteltava osoitetietojärjestelmä voitaisiin ottaa huomioon MRL -uudistuksessa.

Nykyisin osoitteista säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa ja -asetuksessa seuraavasti. MRL 163 §:ssä säädetään kiinteistön, yleisen alueen ja rakennuksen omistajan ja haltijan velvollisuudesta sallia kiinteistölle, alueelle tai rakennukseen kiinnitettäväksi tai sijoitettavaksi valaistus-, liikenne- tai telejoh-tojen kiinnikkeitä, liikennemerkkejä, liikenteen ohjauslaitteita ja opasteita sekä vähäisiä katurakenteen osia. MRL 55 §:n 4 momentissa säädetysti asemakaavassa määrätään kadun ja muun yleisen alueen nimi samoin kuin kunnanosan ja korttelien numerot. Kadun ja muun yleisen alueen nimi ja edellä mainitut numerotiedot voidaan muuttaa myös kunnan erillisellä päätöksellä, siten kuin kuntalaissa säädetään kunnan päätöksenteosta. Maankäyttö- ja rakennuslaissa ei säädetä kunnan velvoitteesta tuottaa osoitetietoa. MRA 24 §:ssä säädetään asemakaavan esitystavasta. Pykälän 3 momentissa säädetyn mukaisesti, asemakaava käsittää myös kunnanosien numerot ja mahdolliset nimet, rakennuskorttelien numerot sekä katujen ja mahdolliset muiden yleisten alueiden nimet. MRA 84 §:ssä säädetään osoitemerkinnästä. Pykälässä säädetysti rakennuksen omistajan tulee asettaa kadulta, muulta liikenneväylältä ja tontin sisäiseltä liikennealueelta näkyvään paikkaan rakennuksen ja porrashuoneen tunnusta ilmaiseva numero tai kirjain sen mukaan kuin kunta on asiasta päättänyt. Osoitemerkinnän tulee opastaa myös hälytys- ja huoltoajoa sekä muuta liikenneöimistä kiinteistölle.

Uudessa MRL:ssä säädettäisiin uudesta rakennuskohde-termistä, joka olisi merkityssisällöltään nykyisin säädettyä rakennus -termiä laajempi. Rakennuskohde voi olla rakennuksen lisäksi rakennelma tai erityistä toimintaa varten rakennettava alue, kuten golfkenttä.³⁵ Sen lisäksi, että rakennuskohdetta koskeva termi otetaan uudessa MRL:ssä käyttöön, uuden valtakunnallisen osoitetietojärjestelmän kannalta mahdollisesti merkityksellinen muutos olisi uusi rakennuskohteen tietomalli, josta säädettäisiin uuden MRL:n 12 §:ssä. Lain valmisteluasiakirjassa on esitetty, että lain keskeisiä tavoitteita on luoda rakennetun ympäristön valtakunnallinen digitaalinen rekisteri ja tietoaalusta. Rakennuksen suunnittelun ja toteutuksen yhteydessä kertyvä tieto on määrä kerätä kansalliselle alustalle. Alustalle kerättävien tietojen on oltava määrämuotoisia ja yhteentoimivia. Muutoksen tavoitteena on tallentaa rakennettu ympäristö sähköiseen muotoon, joka olisi mahdollista ajantasaisesti täydentää. Alustaan kerättävien tietojen tulee olla yksilöitävissä ja tunnistettavissa ja tiedostomuodon tulee olla tietorakenteeltaan koneluettavaa.³⁶

³⁵ Maankäyttö- ja rakennuslain uudistusta koskeva valmisteluasiakirja, 9.6.2020, s. 2.

³⁶ Maankäyttö- ja rakennuslain uudistusta koskeva valmisteluasiakirja, 9.6.2020, s. 21.

Digitaalinen tietomalli kattaa rakennuskohteen elinkaaren ja siihen sisältyvät tiedot. Tietomalliin liittyy myös rakennuksen sijainnin, geometrian ja muodon määrittäminen ja esittäminen kolmiulotteisesti. Tietomallien avulla saadaan myös materiaalitiedot kerättyä ja tallennettua. Tietomallin tietojen vähimmäisisältö muodostuu kiinteistötiedoista, pysyvästä rakennustunnuksesta, pysyvästä huoneistotunnuksesta, tilatiedoista ja osoitteesta.³⁷ Valmisteluasiakirjan mukaan uudessa MRL:ssa on tarkoituksena, että väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetussa laissa (661/2009) sekä valtioneuvoston asetuksessa väestötietojärjestelmästä (128/2010) säädetyt perustiedot muodostavat pohjan, jonka kautta päästään kiinni kansalliseen alustaan, johon itse rakennuskohdetta koskevat ajantasaiset tiedot tallennetaan.³⁸

7.2. Johtopäätöksiä

Katson, että maankäyttö- ja rakennuslain uudistuksessa on mahdollisesti otettava huomioon uusi osoitetietojärjestelmä esim. sisäänkäyntitietojen osalta. Osoitetietojärjestelmään sisällytettävät sisäänkäyntitiedot uusien rakennusten osalta voitaisiin mahdollisesti kerätä kuntien rakennusvalvonnan yhteydessä. Näin ollen, maankäyttö- ja rakennuslakiin tulisi mahdollisesti sisällyttää säännös sisäänkäyntitietojen kirjaamisesta rakennusvalvontaprosessin yhteydessä.

Lisäksi on tarpeen varmistaa, että MRL-uudistukseen sisältyvän rakennuksia koskeva digitaalinen tietomalli ja osoitetietojärjestelmä ovat yhteentoimivia, koska käytettävissä olevien tietojen mukaan suunniteltavaan rakennuskohteen tietomalliin on suunniteltu sisältyvän rakennuskohteen sijaintitietoja. Kuten muidenkin palveluiden ja sovellusten, myös uuden valtakunnallisen osoitetietojärjestelmän tiedot voisivat siirtyä ehdotetun uuden maankäyttö- ja rakennuslain tarkoittaman tietomalliin rajapintapalvelun kautta, jos tietomalliin on tarkoitus tallentaa osoitetietojärjestelmään tallennettavia osoitetietoja. Osoitetietojärjestelmän kehittämistyössä ja lainsäädäntötyössä on otettava myös huomioon organisaatioiden välinen vastuunjako tiedonsiirroissa.

Koska uudessa osoitetietojärjestelmässä on tarkoitus tallentaa luvanvaraisten rakennusten/rakennuskohteiden lisäksi myös muiden rakennusten/rakennuskohteiden osoitetietoja, sillä ei ole näkemykseni mukaan merkitystä, että rakennusten luvanvaraisuutta on tarkoitus MRL:n uudistuksen myötä lieventää.

³⁷ Maankäyttö- ja rakennuslain uudistusta koskeva valmisteluasiakirja, 9.6.2020, s. 22.

³⁸ Maankäyttö- ja rakennuslain uudistusta koskeva valmisteluasiakirja, 9.6.2020, s. 22.

8. Osoitetietojärjestelmä Ahvenanmaalla

Osoitetietojärjestelmää ja sitä koskevassa lainsäädäntötyössä on otettava huomioon myös Ahvenanmaa. Tätä selvitystä laadittaessa ei ole varmuutta siitä, sisällytetäänkö uuteen osoitetietojärjestelmään myös Ahvenanmaan osoitetiedot. Ahvenanmaan maakunnan itsehallinnosta säädetään Ahvenanmaan itsehallintolaissa (1144/1991), jota koskeva kokonaisuudistus on käynnissä. Lain 18 §:ssä säädetään maakunnan lainsäädäntövallasta. Pykälän 1 mom. 7 kohdan mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat rakennus- ja kaavoitustointa, naapurussuhteita, asuntotuotantoa. Itsehallintolain 27 §:ssä säädetään valtakunnan lainsäädäntövallasta. 27 §:n 1 mom. 16 kohdan mukaan valtakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat kiinteistönmuodostusta ja kiinteistöjen rekisteröintiä sekä niihin liittyviä tehtäviä.

8.1. Johtopäätöksiä

Osoitetietojärjestelmää koskevassa työssä on arvioitava, koskeeko uusi valtakunnallinen osoitetietojärjestelmä myös Ahvenanmaan osoitteita. Lisäksi on arvioitava, kuuluuko osoitetietojärjestelmästä säättäminen laissa Ahvenanmaan vai valtakunnan lainsäädäntövaltaan. Lisäksi on mahdollisesti otettava huomioon Ahvenanmaan itsehallintolain uudistus ja siitä aiheutuvat vaikutukset lainsäädäntövaltaan.

9. Tanskan, Alankomaiden ja Viron lainsäädäntö

Seuraavassa tarkastelen osoitteita koskevia tietojärjestelmiä tai osoiterekistereitä kansainvälisestä näkökulmasta. Selvitän pääpiirteittäin Tanskan, Alankomaiden ja Viron osoitetietojärjestelmiä tai osoiterekistereitä koskevaa lainsäädäntöä. Olen tutustunut em. maiden viranomaisten verkkosivuihin ja lainsäädäntöön, hyödyntämällä osasta lainsäädännöistä julkaistuja epävirallisia englanninkielisiä käännösversiota, sekä käyttämällä verkon erilaisia käännöspalvelukoneita ja sanakirjoja. Seuraava kansainvälinen tarkastelu on pääpiirteittäinen katsaus Tanskan, Alankomaiden ja Viron järjestelmiin ja lainsäädäntöön yleisesti, eikä siten sisällä absoluuttista totuutta em. maiden osoitetietojärjestelmistä tai osoiterekistereistä tai niitä koskevasta lainsäädännöstä.

9.1. Yleisesti Tanskan, Alankomaiden ja Viron osoitteita koskevista järjestelmistä

9.1.1. Tanska

SDFE (Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering) vastaa osoitteiden virallisesta rekisteröinnistä Tanskassa. Rekisterin nimi on Danmarks Adresseregister (jälj. Tanskan osoiterekisteri tai DAR-tietokanta). Tanskan osoiterekisteri sisältää Tanskan osoitteiden perustiedot ja kaikkiaan DAR-tietokannassa on noin 3,5 miljoonaa osoitetta, ja kaikki osoitteet on rekisteröity maantieteellisellä koordinaatilla, yksilöllisellä osoitteen kuvauksella ja tunnuksella.³⁹ Tanskan osoiterekisteristä säädetään osoitelaisissa Adresseloven, LOV nr. 136 af 1.2.2017 ja lain englanninkielinen epävirallinen käännösversio on The Address Act,⁴⁰ (jälj. Tanskan osoitelaki). Lisäksi Tanskassa osoitteista säädetään määräyksessä tienimistä ja osoitteista Bekendtgørelse om vejnavne og adresser BEK nr 271 af 13.4.2018, jonka epävirallinen englanninkielinen käännösversio on Executive Order on Road Names and Addresses.⁴¹

9.1.2. Alankomaat

Alankomaiden osoite- ja rakennusrekisteriä (Basisregistraties Adressen en Gebouwen, BAG) ylläpitää Alankomaiden maanmittausviranomainen Kadaster. Rekisteri sisältää tietoja kaikista Alankomaissa sijaitsevista osoitteista ja rakennuksista. BAG on osa valtion perusrekisterijärjestelmää.⁴² BAG sisältää kaikki kuntien määrittämät viralliset osoitteet Alankomaiden alueella.⁴³ BAG:ia koskeva laki on nimeltään Wet basisregistratie adressen en gebouwen⁴⁴ (jälj. Alankomaiden osoitelaki tai BAG-laki). Lisäksi rekisteristä säädetään myös asetuksilla Besluit basisregistratie adressen en gebouwen⁴⁵ ja Regeling basisregistratie adressen en gebouwen⁴⁶.

³⁹ Agency for Data Supply and Efficiency, 2020.

⁴⁰ The Address Act, 136 1.2.2017.

⁴¹ Executive Order on Road Names and Addresses.

⁴² Kadaster, kohta Registratie van gegevens van alle adressen en gebouwen in Nederland.

⁴³ Kadaster, kohta Welke informatie vindt u in de BAG?

⁴⁴ Wet basisregistratie adressen en gebouwen.

⁴⁵ Besluit basisregistratie adressen en gebouwen.

⁴⁶ Regeling basisregistratie adressen en gebouwen.

9.1.3. Viro

ADS on Viron osoitetietojärjestelmä, joka kerää osoitetietoja erilaisista rekistereistä. Pääasiassa tällaisia rekistereitä ovat maarekisteri, sekä rakennusrekisteri, jossa on rakennuksia koskevat osoitetiedot. ADS:n avulla osoitetiedot ja niitä koskevat muutokset välittyvät muihin tietojärjestelmiin. Virossa osoite ei ole virallisesti voimassa, ennen kuin osoite on rekisteröity ADS:ään. Tällä on haluttu varmistaa, että ADS:ssä on ajantasainen tieto osoitteista, ja osoitetieto on laadukasta myös kaupunkialueiden ulkopuolella.⁴⁷ ADS:stä säädetään paikkatietolailla, jolla on implementoitu INSPIRE-direktiivi, Ruumiandmete seadus, 17.02.2011, jonka epävirallinen englanninkielinen käännös on Spatial Data Act. (jälj. paikkatietolaki)⁴⁸ Lisäksi ADS:stä säädetään ADS-asetuksessa Aadressiandmete süsteem, 8.10.2015 nr 103, (jälj. ASD-asetus).⁴⁹

9.2. Osoitteita koskevan järjestelmän sisältö

9.2.1. Tanska

Tanskan osoitelain mukaan Tanskan osoiterekisteri on osoitetietojen ja tiennimien virallinen tietolähde ja osoitetiedot ovat saatavilla maksutta (1 §).

Tanskan osoitelain mukaan osoiterekisteriin rekisteröidään seuraavat osoitteita koskevat tiedot (14 §):

- 1) Tien nimi ja talonnumero sekä mahdolliset osoitteen kerros- ja ovitunnisteet.
- 2) Mahdolliset täydentävät kaupunginimet.
- 3) Osoitteen postinumero.
- 4) Osoitteen maantieteellinen sijainti ja sen yhteys tieverkkoon.
- 5) Seurakunta- ja vaalialueet, joihin osoite kuuluu.
- 6) Maa-alue/kiinteistö/tontti, jossa osoite sijaitsee.
- 7) Kaikki rakennukset tai tekniset laitteet, joihin osoite kuuluu.
- 8) Kunta, jossa osoite sijaitsee.
- 9) Osoitteen status.
- 10) Osoitteen voimaantulopäivä.

9.2.2. Alankomaat

Alankomaiden osoite- ja rakennusrekisteri sisältää tiedot osoitteista ja rakennuksista. Rekisteriin rekisteröidään mm. kunnalla olevat tiedot rakennuksista, asuinrakennuksista, sijainti esim. leirintäpaikoista, laituripaikoista, asunnoista, julkisista tiloista ja numerotunnuksista (nummeraanduing, joka on huoneisto, sijaintia tai laituria koskeva yksilöivä numeromerkintä) (2 artikla).

⁴⁷ Estonian Land Board.

⁴⁸ Spatial Data Act, 17.02.2011.

⁴⁹ Aadressiandmete süsteem, 8.10.2015 nr 103.

9.2.3. Viro

Viron paikkatietolain 39 §:n mukaan osoitetietojärjestelmä on hallinnollisen, teknisten ja oikeudellisten menettelyjen kehys, jolla varmistetaan osoitekohteiden yhtenäinen tunnistaminen niiden sijainnissa ja eri tietokannoissa sekä sijaintiosoitteiden ja osoitetietojen käsittelyn yhteinen järjestäminen. Osoitetietojärjestelmä on paikkatietoinfrastruktuurin perusta ja varmistaa tietokantojen ylläpidon.

Osoitetietojärjestelmä varmistaa tietokantojen ylläpidon ja joka muodostaa paikkatietoinfrastruktuurin perustan, sisältäen osoitetietojärjestelmän tietojärjestelmän, sen ylläpidolle asetettavat vaatimukset, siihen sisältyvien tietojen koostumuksen ja niiden toimittajat sekä vaatimukset osoitteiden toimittamiselle. Viron osoitetietojärjestelmä käsittää 1) osoitetietojärjestelmän tietojärjestelmän; 2) osoitteen muodolle, sijaintiosoitteen määrittämiselle, osoitetietojen toimittajille, osoitetietojärjestelmän tietojärjestelmän ylläpitäjälle ja osoitteiden käytölle asetetut vaatimukset (1 §).

ADS:n tietojärjestelmää ylläpidetään 1) osoitetietojen keräämiseksi, rekisteröimiseksi, käsittelemiseksi ja varastoinniksi; 2) osoitekohteiden yksilöllisen tunnistaminen varmistamiseksi; 3) osoitteiden määräämisen ja osoitetietojen käsittelyn yhtenäisen toiminnan varmistamiseksi (2 §).

9.3. Osoitteen määritelmä

9.3.1. Tanska

Tanskan osoitelain mukaan, osoite on useammasta osasta koostuva kuvaava käsite, jolla tunnistetaan ja viitataan tiettyyn pääsyyn rakentamattomalle alueelle, rakennukseen, rakennuksen osaan, tekniseen tilaan tmv. Useammasta osasta koostuva osoitteen käsite muodostuu tiennimestä, talonnumerosta, kerrostunnuksesta ja tarvittaessa ovitunnuksesta, tarvittaessa täydentävästä kaupunkinimestä, sekä postinumerosta ja postinumeron toimipaikasta (6 §). Tanskan osoitelaisissa säädetään myös, että osoitteen on oltava yksilöllinen, eikä sekoitettavissa muihin osoitteisiin (7 §).

9.3.2. Alankomaat

Alankomaiden osoitelaisissa osoite tarkoittaa toimivaltaisen kunnan toimielimen määräämää nimeä asuinpaikalle, työskentelypaikalle tai laiturille, joka muodostuu julkisen tilan nimestä, numerotunnuksesta ja asuinpaikan nimestä (1 artikla).

9.3.3. Viro

Viron paikkatietolain 40 §:ssä säädetään seuraavista kolmesta määritelmästä. (1) Maantieteellinen osoite (a geographical address) on merkintä tai tunniste, joka osoittaa kohteen sijainnin kohteen paikantamiseksi maantieteellisessä tilassa. (2) Maantieteellinen osoitekohde (Geographical address object) on maa-alue, jolla on osoite, tai jolle voidaan tai on velvollisuus antaa osoite lainsäädännön nojalla. (3) Paikkaosoite (a location address) on osoiteobjektin teksti- ja numeerinen tunnus, joka perustuu alueen hallinnollisen jakoon ja virallisiin paikannimiin. Paikkatietolain 41 §:ssä säädetään, että osoitetieto on tietoa, jolla osoitekohteen sijainti kuvaillaan ja perustetaan.

9.4. Lainsäädäntöön sisällytetyjä keskeisiä käsitteitä

9.4.1. Tanska

Tanskan lainsäädännössä on määritelty edellisessä luvussa kuvatulla tavalla osoitteen käsite. Lisäksi Tanskan osoitteista ja tiennimistä annetussa määräyksessä (jälj. määräys) määritellään osoitteeseen pääsyä koskeva sijaintipiste (adgangspunkt, Access point). Se tarkoittaa maantieteellistä sijaintia maanpinnan tasolla, joka edustaa osoitteen sijaintia (2 §). Määräyksessä säädetään myös tiepisteen (Vejpunkt, Road point) määritelmästä. Osoiteviranomaisen on osoitettava jokaiselle sijaintipisteelle tiepiste, joka edustaa tien paikkaa, josta pääsee osoitteeseen (2 §).

9.4.2. Alankomaat

Kunnat vastaavat tietojen sisällyttämisestä osoite- ja rakennusrekisteriin ja niiden laadusta. Kunnat antavat osoitteita ja rakennuksia koskevat yksityiskohdat keskitetysti kansallisen LV BAG:n (Landelijke

Voorziening BAG) tietojärjestelmän kautta.⁵⁰ Lain ensimmäisessä artiklassa (Artikel 1) säädetään määritelmistä. Alla on luetteloitu em. säännöksen keskeisimmät termit:

- Osoite
- Aidoksi todistettu tieto (Authentiek gegieven)
- Perusrekisteröinti (basisregistratie)
- Lähdeasiakirja (brondocument)
- Palvelu (Dienst): Kadasterin (Maanmittausviranomaisen) ylläpitämä kiinteistörekisteripalvelu = Dienst voor het kadaster en de openbare registers, genoemd in artikel 2 van de Organisatiewet Kadaster;
- Kansallinen tietojärjestelmä/tietopalvelu (LV landelijke voorziening: landelijke voorziening als bedoeld in artikel 26)
- Laituriipaikka (ligplaats)
- Numerotunnus tms. (nummeraanduiding: door het bevoegde gemeentelijke orgaan als zodanig toegekende aanduiding van een verblijfsobject, een standplaats of een ligplaats) = eli esim. laituriipaikalle tai asunnolle annettu numerotunnus.
- Julkinen tila (openbare ruimte)
- Rakennus (pand)
- Sijainti (standplaats)
- Asunto (verblijfsobject)
- Asuinpaikka (woonplaats)

9.4.3. Viro

Viron paikkatietolain 7 luvussa, joka koskee osoitetietojärjestelmää, säädetään useista erilaisista käsitteiden määritelmistä. Lain 40 §:ssä säädetyt kolme erilaisten osoitteen määritelmää on kuvattu edellä osoitteiden määritelmää koskevassa luvussa. Lakiin sisältyy lisäksi esimerkiksi rinnakkaisen osoitteen määritelmä (parallel address), joka tarkoittaa, että useampi sijaintiosoite (location address) voidaan perustaa yhdelle osoitekohteelle (address object), jotka ovat tasavertaisia.

9.5. Osoitteiden antaminen ja osoitetietojen toimittaminen järjestelmään

9.5.1. Tanska

Tanskan osoitelaisissa säädetään, että paikallishallinto on vastuussa osoitteiden antamisesta (2 §). Kiinteistöjen omistajien on tarvittaessa annettava tietoja osoitteiden antamista ja niiden rekisteröintiä varten ja toimitettava asiakirjoja tietojen oikeellisuuden todistamiseksi (8 §). Osoitteita ja tiennimiä koskevassa määräyksessä säädetään myös osoitteiden antamisen ajankohdasta. Määräyksen mukaan, osoitteet tulisi antaa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, ja kun osoiteviranomaisen saa riittävät tiedot arvioida

⁵⁰ Kadaster, kohta Gemeenten zijn verantwoordelijk.

alustavasti, mitkä osoitteet niihin liittyviin pääsy- ja tienpisteisiin olisi osoitettava. Esimerkiksi kaavoituksen, kiinteistörekisteröinnin, uuden rakentamisen, nykyisten rakennusten tai rakennusten muuttamisen ja käytön muuttamisen yhteydessä osoitteiden antaminen olisi tarkoituksenmukaista aloittaa aikaisin (määräys 15 §).

9.5.2. Alankomaat

Alankomaiden osoitelain 2 artiklassa säädetysti kunnan hallinto ylläpitää automatisoitua perusrekisteriä osoitteista ja rakennuksista. Rekisteröinti osoite- ja rakennusrekisteriin perustuu lähdeasiakirjoihin (10 artikla). Asiakirja voi olla esim. rakennuslupa (asetuksen 7 artikla). Alankomaiden osoitelain 37 artiklassa säädetään, että viranomaisen, jolla on syytä epäillä rekisterin tietojen oikeellisuutta, on velvollisuus ilmoittaa asiasta rekisterin ylläpitäjille. Myös muut, joilla on perusteltuja epäilyjä rekisterin tietojen oikeellisuudesta voivat ilmoittaa asiasta (38 §). Rekisteriin tehdään tarvittavat merkinnät em. huomautuksia koskien (39-41 §).

9.5.3. Viro

Viron paikkatietolain 42 §:ssä säädetään, että Viron maarekisterissä olevalla kiinteistöllä sekä rakennuksella on oltava osoite. Rakennuksen osien sijaintiosoite on määritettävä, jos se on asunto tai jos se on tarpeen erottaa osoitteen perusteella muista syistä. Paikkatietolain 61 §:ssä säädetään tietojen toimittamisesta osoitetietojärjestelmään. Tiedot on toimitettava osoitetietojärjestelmään maarekisteristä koskien kiinteistöjä, talous- ja viestintäministeriöstä koskien rakennuksia ja paikannimien toimittaminen on valtiovarainministeriön vastuulla. Paikallishallinnot toimittavat tiedot koskien osoitteita, niiden muuttamista ja peruuttamista.

9.6. Henkilötiedot ja turvallisuus

9.6.1. Tanska

Jos kunnalla (address authority) on tieto siitä, että kiinteistö, rakennus, tai tekninen laitos jne. on puolustusministeriön tai oikeusministeriön käytössä, niihin määrätään tiennimi ja talonnumerot em. ministeriöiden luvalla (osoitelaki 4 §). Puolustusministeriön tai oikeusministeriön käyttämille rakennuksille tai muille tiloille ei määrätä osoitteita (Tanskan osoitelaki 7 §).

9.6.2. Alankomaat

Vastuu henkilötietojen käsittelystä on rekisterinpitäjällä (kunta), kun käsittely tapahtuu heidän vastuullaan. Lisäksi laissa säädetään, ettei yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklaa sovelleta. Rekisteriin sisältyviä henkilötietoja ei toimiteta, jos tietoja on tarkoitus käsitellä yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan ensimmäisen kohdan b alakohdassa tarkoitettulla perusteella (Alankomaiden osoitelain 4 artikla). Rakennusten perusrekisteriin ei sisälly tietoja rakennuksista, majoituskohteista, sijainneista tai laituripaikoista, joita puolustusvoimat tai liittoutuneiden joukkojen puolustusvoimat käyttävät, siltä osin kuin puolustusministeriö katsoo, ettei tietoja saa rekisteröidä (Alankomaiden osoitelain 5 artikla).

9.6.3. Viro

Tietojärjestelmän tietoturvaluokasta säädetään viron osoitetietojärjestelmää koskevassa asetuksessa, ja lisäksi säädetään, että tietokannan turvataso on keskitasoa (ADS-asetus 3 §). Kansainvälisiin suhteisiin, yleiseen järjestykseen ja puolustukseen liittyvien paikkatietojen saatavuutta voidaan rajoittaa (paikkatietolaki 13 §).

9.7. Johtopäätöksiä

Säädettäessä uutta valtakunnallista osoitetietojärjestelmää koskevaa lainsäädäntöä, Tanskan, Alankomaiden ja Viron lainsäädännön tarkastelu voi olla hyödyllistä. Kaikissa edellä käsitellyissä järjestelmissä on kuitenkin paljon eroavaisuuksia ja siten myös niitä koskevassa lainsäädännössä. Tämä kansainvälinen tarkastelu tuo kuitenkin esille monipuolisesti eri näkökulmia siihen, millä tavalla osoitetietojärjestelmä on mahdollista järjestää ja miten siitä voidaan säätää lainsäädännössä. Kuitenkaan muissa maissa tehdyt ratkaisut eivät välttämättä ole suoraan sovellettavissa Suomen oikeusjärjestykseen tai ylipäätään uutta valtakunnallista osoitetietojärjestelmää koskeviin tarpeisiin tai tekniseen toteutukseen, mutta edellä tässä luvussa olen käsitellyt asioita, jotka ovat näkemykseni mukaan mielenkiintoisia myös Suomen uuden valtakunnallisen osoitetietojärjestelmän näkökulmasta. Kansainvälinen tarkastelu on suppea ja luvussa on esitetty vain yleiskatsaus edellä käsiteltyjen maiden osoitetietojärjestelmistä ja niitä koskevasta lainsäädännöstä. Vaikeuksia kansainvälisen katsauksen tekemisessä tuottivat suurimmaksi osaksi osoitetietojärjestelmiä koskevan tiedon löytäminen sekä erityisesti vieraskielisen lainsäädännön ymmärtäminen ja kääntäminen suomeksi.

10. Yhteenveto

Seuraavassa esitän tiivistettynä keskeisimmät johtopäätökseni ja ehdotukseni lisätutkimustarpeiksi. Valtakunnallista osoitetietojärjestelmää koskevassa lainsäädännössä tulisi olla säännökset osoitetietojärjestelmään sisällytettävistä tiedoista ja mahdollisesti myös rajausta siitä, mitä tiedot eivät tule osoitetietojärjestelmään. Lisäksi lainsäädäntöön on sisällytettävä tietoja koskevat määritelmät ja osoitetietojärjestelmässä on otettava huomioon tiedon yhteentoimivuus. Katson, että osoitetietojärjestelmää koskevassa lainsäädännössä on otettava huomioon osoitetietoja koskevat tietosuojanäkökulmat.

Katson, että osoitetietojärjestelmää koskevan lainsäädäntötyön yhteydessä voitaisiin mahdollisesti pohdita myös muun osoitteita koskevan lainsäädännön täydentämistä, esimerkiksi säätämällä tarkemmin kuntien velvollisuudesta määrätä osoitteet ja sitä koskevasta menettelystä erityisesti siltä osin, kun asia liittyy valtakunnalliseen osoitetietojärjestelmään. Laissa voitaisiin myös esimerkiksi säätää kohteista, joille on määrättävä osoitteet. Lisäksi voitaisiin säätää osoitteiden määräämisen ajankohdasta ja osoitteiden muuttamista koskevasta menettelystä. Uuden valtakunnallisen osoitetietojärjestelmän myötä lainsäädäntömuutoksia tarvitaan mahdollisesti myös esim. väestötietojärjestelmää koskevaan lainsäädäntöön ja maankäyttö- ja rakennuslakiin. Osoitteiden sääntelyssä maankäyttö- ja rakennuslaki on keskeinen. Katson, että maankäyttö- ja rakennuslain uudistuksessa on mahdollisesti otettava huomioon uusi osoitetietojärjestelmä. Maankäyttö- ja rakennuslaissa voitaisiin säätää esimerkiksi, että rakennusvalvonnan yhteydessä kerätään tietoa uusien rakennusten sisäänkäyntipisteistä.

Osana osoitetietojen laadunvarmistamista katson tarpeelliseksi järjestää yhdenmukainen menettely osoitetiedoissa olevien virheiden raportoinnille esimerkiksi valtakunnalliseen osoitetietojärjestelmään liitettävän raportointikanavan avulla. Virheiden raportoinnista, sitä koskevasta kanavasta ja menettelystä on mahdollisesti säädettävä myös lainsäädännössä. Näkemykseni mukaan on tärkeää, että uuteen osoitetietojärjestelmään sisältyisi käyttäjien mahdollisuus ehdottaa lisäyksiä puutteellisiin osoitetietoihin tai ilmoittaa mahdollisista virheistä tiedoissa. Osoitetiedon laadun varmistaminen on olennaisessa asemassa, kun osoitetietojärjestelmää käytetään ensisijaisena osoitteita koskevana tietolähteenä. Uutta valtakunnallista osoitetietojärjestelmää koskevassa lainsäädäntötyössä olisi hyvä arvioida sitä, edellyttävätkö tavoitteet osoitetiedon tarkentamiseksi, täydentämiseksi ja laadun parantamiseksi asiaa koskevaa uutta lainsäädäntöä. Katson tietojen tosiasiallisen luotettavuuden olevan uuden valtakunnallisen osoitetietojärjestelmän kannalta hyvin olennaista. Tietojen tosiasiallinen luotettavuus on otettava huomioon myös joukkoistamalla kerättyjen osoitetietojen sisällyttämisessä osoitetietojärjestelmään. Osoitetietojärjestelmää koskevassa lainsäädäntötyössä olisi mielestäni hyvä arvioida lainsäädännön keinoja osoitetietojen luotettavuuden edistämiseksi. Katson, että osoitetietojärjestelmää koskevassa kehitys- ja lainsäädäntötyössä on myös tehtävä päätös siitä, onko uusi osoitetietojärjestelmä tarpeellista säätää julkisesti luotettavaksi rekisteriksi.

Uusi osoitetietojärjestelmä aiheuttaa muutoksia osoitetietojärjestelmän kannalta keskeisten toimijoiden, kuten kuntien, toimintaan. Muutokset kuntien toimintaan riippuvat esim. siitä, minkälainen järjestelmä uudesta valtakunnallisesta osoitetietojärjestelmästä rakennetaan. Osoitetietojärjestelmän keskeisten toimijoiden roolit ja niiden toimintaan tulevat muutokset osoitetietojärjestelmän myötä on otettava huomioon myös lainsäädäntötyössä. Lainsäädäntötyössä on otettava huomioon myös osoitetietojärjestelmän käyttäjät. Uudessa osoitetietojärjestelmää koskevassa lainsäädännössä on mahdollisesti säädettävä siitä, ketkä käyttävät valtakunnallista osoitetietojärjestelmää tai keillä on oikeus päästä osoitetietojärjestelmän tietoihin. Lainsäädännössä voitaisiin säätää tietojen avoimuudesta sekä avoimuutta koskevista rajoituksista, eli esimerkiksi siitä, että tietyt tiedot ovat saatavilla vain sisäisen turvallisuuden viranomaisten käytettäväksi. Osoitetietojärjestelmää koskevassa työssä on arvioitava Ahvenanmaan asemaa koskien uutta valtakunnallista osoitetietojärjestelmää. Lisäksi uutta valtakunnallista osoitetietojärjestelmää koskevassa lainsäädäntötyössä voidaan ottaa huomioon myös muualla maailmalla luodut osoitetietojärjestelmät ja niihin liittyvässä lainsäädännössä tehdyt ratkaisut. Säädettäessä uutta valtakunnallista osoitetietojärjestelmää koskevaa lainsäädäntöä, Tanskan, Alankomaiden ja Viron lainsäädännön tarkastelu voi olla hyödyllistä.

Uutta valtakunnallista osoitetietojärjestelmää koskevasta lainsäädännöstä on tarpeen tehdä lisätutkimusta. Lisätutkimustarpeet koskevat etenkin tietosuojan ja tietojen luotettavuuteen liittyviä näkökohtia sekä MRL:n uudistuksen vaikutuksia valtakunnalliseen osoitetietojärjestelmään ja päinvastoin. Kaiken kaikkiaan oikeudellista selvitystä on tarpeen syventää valtakunnallista osoitetietojärjestelmää koskevan hankkeen ohjausryhmän mahdollisten linjausten pohjalta.

Lähteet

Virallislähteet

Hallituksen esitys Eduskunnalle maakaareksi ja eräksi siihen liittyviksi laeksi, HE 120/1994 vp.

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista, HE 89/2008 vp.

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi paikkatietoinfrastruktuurista annetun lain muuttamisesta, HE 83/2015 vp.

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi, HE 284/2018 vp.

Karlsson, Kari-Pekka, Paikkatietopoliittinen selonteko. Maa- ja metsätalousministeriö, 2018.

Euroopan unionin oikeus

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2007/2/EY, annettu 14 päivänä maaliskuuta 2007, Euroopan yhteisön paikkatietoinfrastruktuurin (INSPIRE) perustamisesta, OJ L 108, 25.4.2007, s. 1–14.

Euroopan komission tiedonanto: Euroopan yhteentoimivuusperiaatteet – Täytäntöönpanostrategia, COM(2017) 134 final, Bryssel 23.3.2017.

Tanskan lainsäädäntö

The Address Act (käännös laista Adresseloven, LOV nr. 136 af 1.2.2017)

Saatavilla: https://w2l.dk/file/661441/The_Danish_Adress_act.pdf

Executive Order on Road Names and Addresses (Epävirallinen käännös määräyksestä Bekendtgørelse om vejnavne og adresser BEK nr 271 af 13.4.2018)

Saatavilla: https://w2l.dk/file/661925/Adressebek_English.pdf

Alankomaiden lainsäädäntö

Wet basisregistratie adressen en gebouwen

Saatavilla: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0023466/2018-07-28>

Besluit basisregistratie adressen en gebouwen

Saatavilla: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0025520/2018-07-01>

Regeling basisregistratie adressen en gebouwen

Saatavilla: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0025961/2018-07-01>

Viron lainsäädäntö

Spatial Data Act (käännös laista Ruumiandmete seadus, 17.02.2011)

Saatavilla: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/504082015002/consolide>

Aadressiandmete süsteem, 8.10.2015 nr 103.

Saatavilla: <https://www.riigiteataja.ee/akt/113102015002?leiaKehtiv>

Muut asiakirjat

Maankäyttö- ja rakennuslain uudistusta koskeva valmisteluasiakirja, 9.6.2020.

Liite tiedonhallintalain (906/2019) 9 §:n lausuntopyyntöön, Maanmittauslaitos, 2020 b.

Tutkimusjulkaisut ja raportit

Kuntaliitto, Kunnan osoitejärjestelmä, ohjeet ja suositus, 2020.

Korpisaari, Päivi, Henkilötiedot ja paikkatiedot. Miten tietosuojalainsäädäntö vaikuttaa paikkatietojen julkaisemiseen ja luovuttamiseen. Ympäristöministeriö, 2018.

Kirjallisuus

Majamaa, Vesa, - Markkula, Markku. Kiinteistönmuodostamislaki. 2. uud. laitos. Edita, 2016.

Verkkolähteet ja muut lähteet

Agency for Data Supply and Efficiency, 2020

Saatavilla: <https://eng.sdfе.dk/product-and-services/the-danish-address-register/>

Viitattu: 9.9.2020

Digi- ja väestötietovirasto, 2020.

Saatavilla: <https://dvv.fi/kiinteisto-rakennus-ja-paikkatiedot>

Viitattu: 15.6.2020

Estonian Land Board

Saatavilla: https://geoportaal.maaamet.ee/docs/aadress/Estonian_Address_Data_System_overview.pdf

Kadaster

Saatavilla: <https://www.kadaster.nl/zakelijk/registraties/basisregistraties/bag/over-bag>

Viitattu 9.9.2020

Maanmittauslaitos, 2020 a.

Saatavilla: <https://www.maanmittauslaitos.fi/asioi-verkossa/osoitehaavi>

Viitattu: 9.9.2020

Maanmittauslaitos, 2020 c.

Saatavilla: <https://www.maanmittauslaitos.fi/osoitetietojarjestelma>

Viitattu 14.7.2020.

Maanmittauslaitos, 2020 d.

Saatavilla: <https://www.maanmittauslaitos.fi/asioi-verkossa/osoitehaavi>

Viitattu: 9.9.2020

Maanmittauslaitos, 2020 e.

Saatavilla: <https://www.maanmittauslaitos.fi/kartat-ja-paikkatieto/asiantuntevalle-kayttajalle/rakennus-ja-osoitetiedon-parantaminen/osoitetietojen-laatuanalyysi>

Viitattu: 9.9.2020

Suomidigi, 2020.

Saatavilla: <https://www.suomidigi.fi/ohjeet-ja-tuki/yhteentoimivuusalusta/yhteentoimivuusmenetelma>

Viitattu: 8.9.2020.

Väylävirasto, 2020.

Saatavilla: <https://vayla.fi/avoindata/digiroad>

Viitattu: 8.9.2020.

Valtiovarainministeriö, tiedon yhteentoimivuus, 2020.

Saatavilla: <https://vm.fi/tiedon-yhteentoimivuus>

Viitattu: 8.9.2020.

Maanmittauslaitos, 2020 f.

Saatavilla: <https://www.maanmittauslaitos.fi/kartat-ja-paikkatieto/asiantuntevalle-kayttajalle/tuotekuvaukset/maastotietokanta-0>

Viitattu: 24.9.2020

Osoitehaavi.

Saatavilla: <https://beta.paikkatietoalusta.fi/osoitehaavi/fi>

Ylä-Kero, Jari, Väestötietojärjestelmän rakennus- ja huoneistotiedot – katsaus, [Esitys] 19.8.2020.

LIITE: Sanastomuistio.

Sanastomuistio

Olemassa olevat uuden osoitetietojärjestelmän kannalta keskeisiä määritelmät lainsäädännössä		
Termi	Määritelmä	Lainkohta
Paikkatieto	Paikkatiedolla tarkoitetaan tietoa, joka sisältää välittömän tai välillisen viittauksen paikkaan tai maantieteelliseen alueeseen.	Laki paikkatietoinfrastruktuurista (421/2009) 2 §:n 1 momentin 1 kohta.
Yleinen alue	Yleisellä alueella tarkoitetaan tässä laissa asemakaavassa katualueeksi, toriksi, liikennealueeksi, virkistysalueeksi tai näihin verrattavaksi alueeksi osoitettua kunnan, valtion tai muun julkisyhteisön toteutettavaksi tarkoitettua aluetta.	MRL (132/1999) 83 §.
Katualue	Katualue käsittää asemakaavassa osoitetun katualueen maanalaisine ja maanpäällisine sekä yläpuolisine johtoineen, laitteineen ja rakenteineen, jollei asemakaavassa ole toisin osoitettu.	MRL (132/1999) 83 §.
Liikennealue	Liikennealueita ovat asemakaavassa maanteitä, rautateitä, vesiteitä, satamia ja lentokenttiä varten osoitetut alueet.	MRL (132/1999) 83 §.
Huoneistotunnus	Huoneistotunnus muodostuu numerolla kaksi alkavasta yhdeksännumeroisesta luvusta ja luvun perään liitettävästä tarkistusmerkistä. Tarkistusmerkki muodostetaan jakamalla luku 31:llä, jolloin saatu jakojäännös osoittaa 2 §:n 4 momentissa olevan taulukon mukaisesti tarkistusmerkin. Huoneistotunnus on yksilöllinen ja pysyvä.	Valtioneuvoston asetus väestötietojärjestelmästä (128/2010) 26 §.

Uuden osoitetietojärjestelmän kannalta keskeiset nykylainsäädännöstä puuttuvat termit ja niiden mahdolliset määritelmät jossain muualla kuin lainsäädännössä tai ehdotus määritelmäksi	
Termi	Määritelmä
Osoite	Sijainnin osoittavien tietojen kokonaisuus (julkisen hallinnon yhteinen sanasto).
Osoitetieto	-
Sisäänkäyntitieto	-
Kulkupiste	-
Osoitteen sijaintipiste	-
Sijainti	paikka, jossa jokin yksittäisen järjestelmän avulla ilmaistuna sijaitsee (julkisen hallinnon yhteinen sanasto).
Katuosoite	osoite, joka ilmaistaan kadunnimellä, osoitenumeraalla ja huoneistotunnuksella (julkisen hallinnon yhteinen sanasto)
Virallinen osoite	toimivaltaisen rekisteröintiviranomaisen rekisteröimä osoite (julkisen hallinnon yhteinen sanasto).
Osoite ID	-
Osoitenumero	kadunnimeen liitettävä ja kyseisellä kadulla tai tiellä sijaitsevan kiinteistön yksilöivä numero-osa ja siihen liitettävä mahdollinen jakokirjain (julkisen hallinnon yhteinen sanasto).
Osoitenumeron jakokirjain	kirjain, joka on lisätty kiinteistön osoitenumeroon silloin, kun alkuperäinen kiinteistö on jaettu kahdeksi tai useammaksi erilliseksi kiinteistöksi (julkisen hallinnon yhteinen sanasto)
Osoitenumeron numero-osa	osoitenumeroon kuuluva numero (julkisen hallinnon yhteinen sanasto)

Ks. Julkisen hallinnon yhteinen sanasto:

<https://sanastot.suomi.fi/concepts/9458edd5-d15f-4b9c-b981-2178c282e0eb>